Modus ſtudendi in iure accuratiſſimus

¶ Tractatus de modo ſtudēdi in vtroq̃ Iu-
re ꝑ decē documēta: cū noīb⁹ ꝓſtantioꝝ ſcri
bentiū: tam canoniſtarū q̃ legiſtaꝝ vſq̃ ad
hec tempꝛa: editus ꝑ famoſiſſimū vtriuſq̃ iu-
ris doctoꝛē dñm iohannē baptiſtā de gazalu
pis de ſancto Seuerino: tunc cathedrā iuris
ciuilis oꝛdinarie de mane: in alma vniuerſi-
tate ſeneñ regentē: nūc vero aduocatū cōſi-
ſtoꝛialem rote et pallacij apoſtolici.

CUm expurgaueritis vetus fermentū: et iamſitis noua conſperſio (vt opinoꝛ) in azimus ſinceritatis et veritatis: in quo ſtatu vos conſeruet clementiſſim⁹ deus: viſum eſt mihi ſitiēti vtilitatē vr̃am: tempus eſſe ꝯueniēs quo ſtudioſis anxie diligentib⁹ religionē iuris ciuilis: rectū callē oſtendā: quo greſſus eoꝝ dirigā: ⁊ viam apiam: ꝑ quā ambulent non in tenebꝛis ſed in luce: ad illam legalē ſapiam capeſcendā: dicā que ſentio. et ꝓ vtilitate vr̃a fideliter loquar: quaſi mihi ipē conſilium dans.

¶ Documentū pꝛimū

PRincipalit̃ quicūq̃ cupit iuri opam dare: ſit circūſpectus in infra ſcriptis. In pꝛimis bene ⁊ diligēter ꝓparet aīam ſuam ꝯfitēdo peccata ſua integre: et ſatiſfaciēdo ꝓ cōmiſſis vt ſic: ſpūſſancti gr̃a: oēm habēs virtutē ⁊ omnē ſciam: inueniat receptaculū mundū: ⁊ tribuat plenā ꝑfectāq̃ ſciētiā: nā quicquid alibi querit̃ hic ꝑfectu⁹ inuenit̃. 38 di. 1. §. ſed ecōtra in fi. Iſtud eſt potiſſimū ⁊ pꝛimū ꝯſiliū qd̄ dedit venientibus ad ſtudiū venerabilis doctoꝛ Guil. de monte lau. in cle. 1. de magiſtris: ſubdens ꝙ ſcholaſtici qui ad q̃uis ſciam appꝛobatā tranſeūt ⁊ die noctuq̃ toꝛquent̃: in vanū laboꝛant niſi dei gr̃am habeāt ſecū coadiutricē. dicit̃ Sap. 1. in maliuolā aīam non introibit ſapīa. Idē ꝯſiliū dedit recolende memoꝛie doc. dñs ſymon. de Burſiano cardinalis medio

Aīa purgāda et cōſciētia

lanenſ in ꝓhemio Clementinaꝝ: dicens ꝙ ſcholaris nō ꝯfidat in ingenij perſpicatia et capacitate: ſtudij aſſiduitate: ⁊ memorie tenacitate. ſed in eo ſpem ponat qui ſcientiarū domin⁹ eſt: in quo ſtant omnes theſauri ſapiētie abſcōditi. Nam ſcriptū eſt. qui ꝯfidunt in domino intelligent veritatē: ſupbis aūt deus reſiſtit. Idem ꝯſiliū ſuū opere laudauit in d. cle. prima. de magiſtris. domin⁹ franciſcus de zabarellis de Padua olim Cardinalis florentinus et inſignis doc. dominus Hoſt gaietanus in d. cle. i. et martin⁹ de fano in epl'a quā fecit de mō ſtudendi in quīto requiſito. Caueat etiā omni conatu a ſingulis peccatis: quia delinquēs in vno fact⁹ eſt oīm re⁹. vt ī c. defleat extra de reg. iuris. et ꝑ vnum peccatū tota gratia euacuaꝛ. 32. q. 1. cū renūciaꝛ: totū eñ hominē nō dimidiū ſaluat de⁹. v⁹.

Larga dei pietas totum non dimidiabit
Aut nihil aut totum te lachrymante dabit.

A venere abſtinendum ſcolaribus

¶ Dicit eñ Guil. ꝙ ſpecialiter caueat idem ſtudens a venere: in quo vitio conſueuerunt facile ſtudioſi inquinari: Cū per tale vitiū ratio et intellectus tanquā ſuperiores partes mentis ꝯfunduntur: ſenſualitate: que eſt inferior pars attrahente et ꝑ dominante. 37. di. c. turbat. in c. i. de ſacra vnctōe vſiculo. in pectore. Simile in caule cui⁹ ſpica per quā emittit ſemen ſi permittaꝛ luxuriari: cito creſcit: ſic eſt in ſcholari ſi pinolū id eſt ingeniū ꝑmittat defluere: virtus ſuperne ratōis et intellectus impediunꝛ ⁊ corporis paraꝛ infirmitas

¶ Idem dicunt ꝑfati doc. in dicta cle. 1. vbi ſubdit domin⁹ Cardinalis florenti. ꝙ ipſe habuit auditorem. qui notorie obijt ex hoc. et ego cognoui plures q̄ hoc vitio tanq̄ in rethi malo vitā finierūt: vno cōtextu ꝑdiderūt omnē virtutem: omnē honorē. et oēm ſubam. Et inter ceteros vidi quendā ſcholarē diuitē ⁊ ingenioſum q̄ fuerat rector cuiuſdā ſtudij captū in mulieris amore (que ē rethe dyaboli vt inquit Hieronim⁹) tandē inter illi⁹ meretricis amplexus vagabundum diſcurriſſe ꝓuintias: et tandē carceratū: mole eris cōtracti ꝓ nutriēda illa dyabolica femina. Iſte idē ꝑ rubore et verecūdia ne cognoſcerē eū: ꝓno in terrā vultu petijt a me elemoſinā: ad hoc vide. 37. di. c. legim⁹ vſiculo hinc etiā. et Hieronimū in epl'a ad damaſum.

A ludo abſtinendum

¶ Caueat ab alea que fomes eſt et incentiuū oīm maloꝝ. vt plene dixi anno ſuperiori in opuſculo ꝯtra luſores: qd̄ velis oīno videre: qꝛ ipſi⁹ lectura cū adiutorio dei reformabit te ſi reformatione indiges.

Crapula Ebrietas

¶ Caueat a crapula et ebrietate. nā cū vicina ſint venter ⁊ genitalia: ex vicinitate mēbroꝝ reſultat quedā ꝯfederatio maloꝝ. i. vitioꝝ ſm Hiero. ⁊ Grego. in mora. dicit ꝙ dn̄ante gule vitio: oīe qd̄ hoīes fortiter egerint ꝑdūt. et dū vēter nō reſtringiꝛ: ſimul cūcte vtutes obruunꝛ. Et hinc ē ꝙ pīguis venter tenuē ſenſum gignit. Idō ſuadeo vt mutuas cōmeſſatiōes fugiatis. nā eſcarū vſus eſt inſatiabilis ⁊ origo vitioꝝ: et eſt q̄d ꝑnitioſum: et ſanitati inimicū. Et qd̄ peius eſt inutilis ꝯſumptio temporis quo nihil peius ſm Theophraſtum

Qualiter iuuenib⁹ viuēdū

¶ Audi Auguſtinū in libro de ordine ꝯtra achademicos Adoleſcentulis ſtudioſis ſapiā: ita viuendū eſt. vt a venereis rebus: ab illecebris vētris ⁊ gutturis: ab īmodeſto corpis cultu: et ornatu: ab inanibus negotijs ludoqꝫ: a torpore ſomnoqꝫ: pigricie: ab emulatione inuidie: ab honorum poteſtatumqꝫ ambitionibus: ab ipſius etiam laudis immodica cupiditate ſe abſtineant. Amorem autem pecunie totius ſue ſpei certiſſimū venenum eſſe credant. Nihil enormiter faciant: nihil audacter. Inimicitias vitent cautiſſime: ferant equiſſime: finiant citiſſime. In

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

omni v̄bo ↄtractu ↄuerſationeq̄ cū hoib⁹ ſatꝫ ē ſuare hoc vnū vulgare ꝓuerbiuꝫ
nō faciāt qd̄ pati nolint. Rem.p.nolint admīſtrare niſi pfecti pfici vel int̄ ſena-
toriā etatē admīſtrēt feſtinēt: vel certe intra iuuentutē quiſq̄ ſe ad iſta ↄuerterit: fa
cili⁹ adulta etate ſuabit. In omni aūt vita: loco: tpe: amicos vt hēant aut hr̄e in
ſtent. Obſequant̄ dignis etiā nō expectantib⁹: ſupbos curent mīme: ſint apti: cō
gruēter viuāt: deū colāt: cogitēt q̄rant: ſpe: fide: charitate ſubnixi: optēt tranq̄l-
litatē atq̄ certū curſum ſtudijs ſuis: oīmq̄ ſocioꝝ. Et ſibi q̄ſq̄ poſcat mentē bo-
nam pacatamq̄ vitam. hec Aug⁹.

¶ Optimū aūt ꝛ ſalutare remediū ad p̄dicta ↄſequēda eſt freq̄ēs orō ad deū: — Quid orandū
de qua orōe pleniſſime loq̄t̄ glo. in cle. ſi dn̄m de reli. et venera. ſctoꝝ. ſup v̄bo
orōem: ꝛ ſpēaliter hortor q̄ q̄libet ſtudēs ſuus velit ſingulis dieb⁹ dicere officiuꝫ
btē marie glorioſe v̄ginis: que ē inuentrix gratie: genitrix vite et mater ſalutis
In qua qui ſpem ponit nunquā vacuus abit

¶ Ceteꝝ licet oīs q̄cūq̄ adulte etatꝫ fuerit teneat̄ credere articlos fidei vt hn̄t̄ ī — Quō credēdū
ſymbo. Credo ī vnū deū: ꝛ Anathaſij: q̄cūq̄ vult ſalu⁹ eē: de q̄. xxxviij. di. c. i.
et. ij. Et licꝫ laico ſimplici ꝛ forte oīb⁹ laicis etiā lr̄atis ſufficiat articlos fidei cre-
dere īplicite. i. credere veꝝ eē q̄cq̄t credit eccl̄ia catholica. vt dic̄ Inno. ī c. i. de
ſūma tri. ꝛ ſeq̄t̄ mgr̄ Bern. compeſtellan⁹ ibidē: Illū tn̄ q̄ ingenioſ⁹ ē hortatur
idē cōpeſtellan⁹: vt velit illos articlos fidei ſcire magꝫ diſtincte ꝛ hoc ex dono
ſcie ꝛ igenij ſibi a dō dato: q̄ſi ex debito rōis: ꝛ ingr̄titudīs vitāde ſcire debeant:
Putāt tn̄ ibidē. q̄ dicti laici etiā ingenioſi ꝛ lr̄ati nō peccāt mortalit̄ ſi dictos ar
ticulos fidei neſciāt explicite: vel nō ſūt ſolliciti de his ſciēdis: quia eorum pro-
feſſio ad hoc non eſt: que verba nota diligenter.

¶ Secundū documentum — Scdm̄ docum̄

Conuenit adoleſcēti ſtudioſo q̄ ſicut dictū ē viuere īſtituerit: q̄rere docto — Doctor eligē.
rē ſibi ꝛ mgr̄m: cui⁹ auctoritas apiat̄ ſibi ianuā ſciēdi necc̄ia: magꝫ: ꝛ oc-
culta: quā ianuā q̄ſq̄ ingreſſus: ſine vlla dubitatōe: vite optime p̄cepta ſectat̄: p
q̄ cū docilis factus fuerit: tum demū diſcet: ꝛ q̄ta rōe p̄dita: ſint ea ipa q̄ ſecut⁹ ē
ante rōem: ꝛ q̄d ſit ipa rō quā p⁹ auctoritatꝫ cunabula firm⁹ ꝛ idone⁹ iā ſeq̄t̄: atꝫ
cōprehēdit. hec Aug⁹. vbi s. ¶ Plini⁹ ſcd̄s ſcd̄o libro epl̄aꝝ epl̄a. xviij. inter
cetera cuidā mario q̄ eū ↄſuluerat de p̄ceptore eligendo ꝓ fr̄is liberis: dic̄ hec
v̄ba. cū oēs q̄ ꝓfitent̄ audiero: q̄d de quoq̄ ſentiam ſcribā: nec ignoro ſuſcipien
das offenſas in eligēdo p̄ceptore: ſꝫ optꝫ me nō mō offenſas veꝝ etiā ſil̄tates pro
fr̄is tui liberis tā eq̄ aīo ſubire q̄ pentes ꝓ ſuis. ¶ Illuſtris doctor Martinus — Qualis debꝫ
de fano in dicta epl̄a quā fecit de mō ſtudēdi dicit p̄mo q̄rendū eē d̄ doctore. ſi q̄- — eſſe doctor
lis doceri optꝫ doceat: ſi libēter ad int̄rogata rn̄deat: ꝛ ſi rn̄dēdo dubitatiōes de
de pectore q̄rentis euellat. ſi patit̄ rōnabilit̄ ↄdici. ſi cām rōnabilē ſuis dictis ad
iūgit. ſi videt̄ qd̄ aſſerit de fōte vel ſcp̄ture vel equitatis vbi iuſticia deficit pue-
nire. Itē q̄rendū an ſit ſatis ſufficiēs an vim hēat impſſiuā: vt exēplis intelligi-
bilib⁹ inſtruat qd̄ oñdit. nec ſit in ſua lectōe pōpoſus ſꝫ poti⁹ vtil̄ ꝛ fidel̄: Et pl
veritati q̄ truffis ꝛ ornamētis v̄boꝝ inherēs ¶ Dicebat recolēde meōrie doc.⁹
et p̄cep. m.⁹ dn̄s Io. petrucij d̄ guſio q̄ aliq̄ q̄ adulta ī etate ab impito ꝛ inepto — Precepta er-
p̄ceptore: erronee ſibi tradita didicerat vix ſexagenari⁹ fact⁹ dediſcere potuerit — ronea.
vn̄ ſuadebat in electiōe p̄ceptoris eē ꝓprie vtilitati nō alieno honori ↄſulendū.
¶ Hinc Hiero. in epl̄a ad attletā de inſtitutōe paule monet q̄ nō diſcam⁹ inte
nerꝫ q̄ dediſcēda forent: q̄ difficulter eradicat̄ qd̄ rudes anī didicerūt: ꝛ ſubdit

Mores mgr̄i.

Greca narrat hyſtoria alexandrũ potẽtiſſimũ regẽ orbiſq̃ dn̄atorẽ ⁊ ĩ morib⁹ et ĩ inceſſu: leonidis pedagogi ſui nõ potuiſſe carere vicijs: qb⁹ adhuc puul⁹ fuerat infect⁹. Hinc ſumat exẽplũ qſq̃ vt illũ emulet̃ ⁊ cũ illo ꝯverſet̃: c⁹ mores ſint ꝓbati: al's, informabit̃ coherẽtia. tu ĩtelligis q̃d dicere velim: quorſũ tendant hec dicta mea: q̃ hꝫ aures audiẽdi audiat. Adde ꝙ macedonũ ſapiẽtiſſimus rex philipp⁹ alexãdrũ filiũ ariſtoteli ĩ diſciplinã tradidit. extatq̃ illius ep'la ad ariſtotelẽ q̃ Aul. Gell. li. ix. noct. acti. his v̱b ponit. Dys pol hẽo gr̄az nõ taz ꝓinde ꝙ nat⁹ ẽ mihi fili⁹ q̃ ꝓ eo ꝙ eũ naſci ꝯtigit tp̄ib⁹ vite tue. ſpero em̄ fore vt erudit⁹ edoct⁹q̃ abs te: dign⁹ exiſtat ⁊ nob̄ ⁊ rerũ iſtarũ ſucceſſiõe: hec r̄fert Leonard⁹ arẽtinus in q̃dã ep'la. Itẽ plutarchus de liberis educandis ſic ait. maximũ oĩm longeq̃ pro: ſ⁹ maxiũ dictur⁹ accedo: inq̃rẽdi ſũt p̄ceptores filijs q̃rũ vita null' obnoxia crimĩb⁹: irrep̄hẽſi mores: ⁊ optimũ ſit expimẽtũ: honeſtatis em̄ fontẽ ſil' ac radicẽ eẽ liquet legittimã ꝯſequi diſciplinã: pauloq̃ infra ſubdit Illud certe ſtulticie extreme ſũt q̃dã q̃ licet p̄ceptoꝝ inſciciã cognouerit: idq̃ p̄ſenſerint illis tñ ſuos cõmẽdãt pueros. nonnulli placidis ipoꝝ victi blandicijs. Sũt etiã q̃ rogantiũ amicoꝝ gr̄e tribuãt: q̃ ĩ re ſil'e q̃ppiã factitãt: vt ſi q̃s egroto laboranti corpore: doctũ ac ſalutiferũ obmittens medicum: vt amici gr̄am ineat: impitum delegat: a quo fortaſſe in p̄nitiẽ det̃: de hoc ſatis apud plutar.

Tercium do-cumentum.

Tertiũ documentum

Honor p̄ceptorius ĩpendẽd⁹

PRincipale conuenit adoleſcẽti ſtudioſo poſtq̃ ydoneũ p̄ceptorẽ elegerit illũ honorare: obſuare: colere: amare vt genitorẽ: ⁊ conari hr̄e bñuolũ. Ipm interroget vt ab eo inſtruat̃. nõ ãt vt calũniet̃. ⁊ p aliq̃ cauillatõm aut fallaciã intercipiat eũ. hec martin⁹ d̄ fano ĩ dicta ep'la: ⁊ cardial' mediolaneñ. ĩ dicto ꝓhemio clemẽtinaꝝ. Nõ ſupbiat ille diſcipul⁹ cui aliqñ ꝯtigerit aliq̃d ſcire doctori ignotũ: nã hoc latiſſimo prato iur̄ ciuil': bos herbã: canis leporẽ: ciconiaq̃ lacertã ĩuenire p̄t. vt ĩ ſili dic̄ Sene. ep'la. c. 8. Preterea oĩa ĩtelligere ⁊ omniũ hr̄e meõriã diuinitat̄ ẽ poti⁹ q̃ hũanitat̄. vt. l. ij. §. ſi q̃d ãt C. d̄ ve. iur. enu. Capiat vn⁹ q̃ſq̃ exẽplũ ab auguſtĩo dicẽte. ego ep̄s tot ãnoꝝ ab annicl'o pat⁹ ſũ doceri 24. q. 3. ſi hẽs. Conet̃ p̄ceptor̄ opĩoes defẽdere q̃tũ p̄t: exẽplo caſſij iuriſcõſulti vt habet̃ in. l. qualẽ. v̄ſi. caſſi⁹. ff. de arbi. cũ ſi. q̃d ſi nõ p̄t ex errore manifeſto: veritatem preponet et honorabit eam: nam ambobus exiſtentibus amicis ſanctius eſt honorare veritatem. vt inquit ph̄s ĩ p̄mo ethicoꝝ

Quartũ docu-mentum.

Quartũ documentum

Quid facere ſtudẽs debeat.

PRincipale ꝯuenit vt oẽm curã ſtudiũ ⁊ diligẽtiã adhibeat: deũ: ⁊ facultatẽ cui ĩdulget: corde gerẽs: vt inq̃t idẽ martin⁹ d̄ fano. ĩ dicta ep'la, Circa q̃ q̃cũq̃ voluerit ad ſaturitatẽ videre legat pliniũ. 2. ep'laꝝ. li. j. ep'la. iii. v. ſexta nona. 13. 16. 18. 20. ⁊. 21. Itẽ in li. ſo. ep'la. 3. 5. 21. 14. 18. et. 19. Itẽ in libro. t'tio ep'la. 1. ⁊. 3. Sꝫ ſup oĩa legat ⁊ meõrie ꝯmẽdet ep'laꝫ q̃ntã dicti li. t'cij ad mariũ q̃ incipit p gr̄am. in q̃ deſcribit vitã ⁊ mores plinij maioris auũculi ſui: q̃ l'ris aureis eſſet ſcribẽda: nõ obmiſſo apice Incitaret eĩ aĩm cuiuſcũq̃ ad diligentiã et moueret pectora etiã duriſſima ⁊ ſaxea: q̃nĩmo ex ip̄i⁹ lectõe pleriq̃ q̃ credunt ſe diligẽtiſſimos cognoſcerẽt maĩfeſte ſe eẽ negligẽtes. Imitet̃ exẽplũ põponij iuriſcõſulti dicẽtis hec v̱ba. Nã ⁊ ego diſcẽdi cupiditate (quã ſolã viuẽdi rõez optimã: ĩ octauũ ⁊ lxx. ãnũ etatis duxi) meõr ſũ ei⁹ ſñie quã dixiſſe ferũt iulianũ. nã et ſi alteꝝ pedẽ in ſepulchro tenerẽ: adhuc tñ diſcere q̃dẽ vellẽ. vt hẽt̃ in. l. apud iulianũ, ff. de fidei cõmiſ. libert.

Semp ſtudendum.

Subdit martin⁹ de fa. ĩ dicta ep'la. Nec tñ

ſtudeatꝭ ꝙ triſticia vel accidia aut pectorꝭ dolor affligat. in anxietatibꝰ recipite
reqͤz ⁊ aĩm ad gaudia reuocate. Hoc fuit ſupfluũ tꝑibꝰ nr̃is: nã libri ſcolariũ re
gulariꝫ ſũt pleni puluere: q̃tidie circuũt plateas: vt cũ ſint bñ ĩmo luxurioſe indu
ti videãt ⁊ videanẗ. peſtꝭ efficaciſſima: ſtudioꝝ luxuria veſtiũ. ꝓpẗ quã tꝑs ocio
ſe ꝑditur: ⁊ rote ꝯuerſe ſũt in ſcabella. Scio intelligꝭ q̃d velĩ monere ꝑ hec ṽba

Veſtitus ſcho.

Hinc Jo. an. reprehẽdit ſcolares veſtibꝰ doctoreis nitẽtes: vt eſt glo. in. c. ad
aplĩce de ꝑnile. li. vi. Hec nõ ſũt intelligẽda de nobilibꝰ ⁊ potẽtibꝰ. vñ Cardĩal
mediola. in dicto ꝓhemio clemẽtinaꝝ diĉ: pauꝑtatẽ eẽ vnã ex clauibꝰ ꝑ q̃s ĩtra
uimꝰ ianuã ſapĩe: nã pauꝑtas luxuriã compeſcit. Et Seneca dicit. Si vis addi
ſcere ſis pauꝑ aut ſiĺis pauꝑi: Cratis thebani recipiẽs exemplũ. xii. q. ij. c. glĩa
ṽſi. crates hoc intellige cũ tꝑamẽto: dũmõ neccia adſint vt inq̃t phs. x. ethicorũ.

Paupertas et Humilitas.

¶ Quintũ documentum

Quintum documentũ.
An expediat habere mĺtos libros.

PRincipale. Nõ curet ſcholaris hr̃e ĩ vſu mĺtos libros: nã lectio multoꝝ
auctoꝝ: ⁊ oĩs generꝭ voluminũ hꝫ aliq̃d vagũ ⁊ inſtabile. Certꝭ ingenijs
ĩmorari opꝫ ſi velis aliq̃d trahere ꝙ aĩo fidelıẗ ſedeat: nuſq̃ꝫ ẽ qđ vbiqꝫ eſt. Jn
ꝑegrinatõe exñtibꝰ hoc euenit vt mĺta hẽant hoſpicia: nullas amicitias. Jtẽ ac
cidit his q̃ nulliꝰ ĩgenio ſe familiariẗ applicãt: ſꝫ oĩa curſim ⁊ ꝓperãteſ trãſmittũt
nihil eq̃ ſanitatẽ ĩpedit q̃ꝫ r̃medioꝝ crebra mutatio: nec ꝓdeſt cibꝰ ſumptꝰ q̃ ſtatĩ
eijcıẗ: nõ ꝯualeſcit plãta q̃ ſepe trãſferẗ: diſtrahit libroꝝ mĺtitudo: itaqꝫ cũ lege
re ñ poſſes q̃ꝫtũ habueris: ſatꝭ ẽ hr̃e q̃ꝫtũ legas: ſꝫ mõ hũc librꝝ euoluere: mõ illũ
raro ẽ fructuoſũ: faſtidiẽtis ſtomachi ẽ mĺta deguſtare: q̃ vbi varia ſũt ⁊ diuerſa
inq̃nãt nõ alũt: ñ refert q̃ꝫ mĺtos ſꝫ q̃ꝫ mĺtoſ bonos libros hẽas: lectio certa ꝓdeſt
varia delectat ⁊c̃. hec Sene. epĺa. ij. ꝓ maiori ꝑte Vñ dñs cardĩal flo. ĩ dicta
cle. i. de mgr̃is diĉ: ꝙ expedit ſcholari paucꝭ libris vacare vt poſſit cõmendare
meõrie q̃ fuerĩt oꝑtuna: vtputa ſcolari ĩ iure ſtudẽti: cui ꝯuenit meõrie cõmẽda
re textꝰ ⁊ gloſas ſine q̃bꝰ fruſtra laborat ad ſubtilitates q̃s nõ poſſet iure ꝓbare
Doctor ãt indiget multis libris: ⁊ ſi fieri poſſet oĩm q̃ ſcꝑſerĩt: vt ex mĺtꝭ poſſit eli
cere veriora Tu ſi volueris plenꝰ videre an expediat hr̃e mĺtos libros: vide
eũdẽ Sene. ĩ lib. đ bñficijs. c. 2. ⁊ ĩ li. de vita ⁊ moribꝰ phoꝝ ĩ. 3. ꝑte. ⁊ Hiero.
epĺa. xl. ⁊ oldradũ ꝯſilio. 85. Q̃ ſi oĩo voluerit illos hr̃e: ⁊ cũ ꝑfectꝰ fuerit illꝭ
vti: notũ ſibi facio: ꝙ ṗmꝰ q̃ cepit gloſare textꝰ ⁊ leges fuit guarneriꝰ ſeu yrneri
us: dum ſtuduiſſet legibus ex ſe ĩpo ⁊ legit bononie. vñ tũc fuit maxĩ noĩs: ⁊ me
rito appellatꝰ lucerna iuris tãq̃ꝫ ṗmꝰ illũiator nr̃e ſcĩe: ita diĉ odoff. in l. ius ci
uile. ff. de iuſti. ⁊ iur. Poſt eũ ſecuti ſũt Bulgarꝰ: martinꝰ: placẽtinꝰ. Johes
azo accurſiꝰ: q̃ꝝ gloſe q̃ auccĩtate facte fuerint: ñ memĩ me legiſſe: ſꝫ circũſcꝑta
licẽtia ṗncipis: an impune licuerit gloſare vide glo. ĩ. l. ij. §. hec ãt. C. đ veẗ. iu.
enucle. Notab tñ circa ꝑdicta aliq̃ demulcẽtia aures auditoꝝ. Pr̃io notab ꝙ ṗ
ma ſũma q̃ fuit in iure nr̃o fuit cõpoſita a Ruggerio vt diĉ odoff. in Rub. C. ad
l. iu. repe. Huiꝰ diſcipulꝰ fuit Roffre. bñ ventanꝰ vt colĺr ex dictꝭ jo. an. in
addi. ſpe. ĩ ti. de fructibꝰ ⁊ inẗeſſe. ⁊ ĩ ti. de ꝯfeſſi. Sciẽdũ ẽ etiã ꝙ dñs placẽ
tinꝰ ꝑclarꝰ ⁊ famoſus iuriſꝑitꝰ apđ mõtẽ peſſulanũ ſuꝑ C. ⁊ inſtitutõibꝰ ſũmas
laudabiles cõpoſuit vt dixit azo ĩ ꝓhemio ſue ſũme ſuꝑ. C. Et ĩcipit dicta ſũma
placẽtini cũ eſſẽ mãtue. ⁊ iſta ſũma placẽtini erat tũc melior aliq̃ alia q̃ publicata
eẽt vſqꝫ ad illa tꝑa vt dicit odoff. in l. i. ff. de pactꝭ. Poſt hec iohes Boſianꝰ
cremonẽſ fecit vnã ſũmã breuiſſimã ſuꝑ pãdectã de q̃ odoff. in. l. j. ĩ ṗncipio. ff đ
edẽdo diĉ: ꝙ erat vẽtoſa. ⁊ ꝙ illã ſolũ fecit vt placẽtinũ reꝑhẽderet ⁊ ꝙ aliq̃d bo
ni ñ ẽ ĩ illa ſũma. Jdẽ iohes fecit q̃ꝫdã lecturã ſuꝑ. ¶ Jſte iohes fuit ꝑceptor azo

Doctores multos libros habeant.
Yrnerius vel Guarnerius lucerna iuris.
Bulgarus
Placentinus
Johãnes.
Azo.
Accurſius.
Ruggerij ſumma.
Rofredus.
Placentini ſumma
Jo. boſianus ſpeculũ mundi

nis vt ī ſūma azo ſuꝑ C. ī ti. ꝓſo. ꝺ ꝗ ī glo. fit ſepe mētio. flo. āno dñi. m. cc. jſte fu
it iuris lucerna ⁊ ſpecu. mūdi: vt inqt āgelꝰ ꝺ ꝑuſio ī repeti. l. falſ C. de furtis.
Eodem tempe fuit Bulgarus vt hēt in. l. bñ a zenone. C. de qdri. ꝑſcrip.
Bulgarus. Supuenit Azo. ꝗ pmo fecit miorē apparatū ſu ꝑ. C. ⁊. ff. deinde fecit ſūmam
Azo. quā hēmꝰ. ⁊ dr ee azonis et ē: licet qdā dixerint olim illā ſūmā ꝗ attribuit azōis
fuiſſe Johis boſiani cremonēſis ſz male dixerūt. nā iohes tm̄ fecit ſūmā ſuꝑ pan
dectis vt dixi. hoc dixit Odoff. in. l. legē. C. de pact. et illi ſūme azonis. odoff.
fecit additiões qs in aliqbꝰ ſūmis incorꝑatas vidi. Poſt hāc ſūmā idez azo fecit
magnos appatꝰ ſuꝑ. ff. veteri. optimꝰ fuit vt dixit odoff. ī. l. iulianꝰ. ff. ꝺ cō. inꝺ
Hūc Azonem Bal. in. l. ꝯctus. C. de fide inſtru. ⁊ in. l. cū alit. C. de fideiuſ.
Lotarius. dixit fuiſſe fontē legū ⁊ vas electionis. Lotarius fuit cōtpaneꝰ azonis vt per
Roſredus. Bar. in. l. ſancimꝰ. C. de iudic. Roffredꝰ bñuētanꝰ ꝗ fecit vtiliſſimū opꝰ
libelloꝝ in iure ciuili ⁊ canōico fuit diſcpulus roggerij. in initio vt ꝑdixi: poſtea
diſcipulus dñi azonis vt ipemet ſepius atteſtatur in dicto opuſculo libelloꝝ.
Succurrit deinde tenebris iuris ciuilis Accurſiꝰ florētinꝰ: ꝗ gloſauit. ff. C.
Accurſius. inſtitutiões. libꝝ autēticoꝝ ⁊ tres libros. C. tꝑe Gregorij. noni. pōtific acenteſi
mi octuageſimi qnti: ⁊ federici ſcōi. vigeſimi qrti in ordine impatoris. tꝑe ꝗ glo
ſauit libꝝ autēticoꝝ currebāt āni dñi. M. cc. xxvi. vt ipe notauit ī auctē. vt ꝑpo.
nomē imꝑ. §. ſi ꝗ xo ſuꝑ xbo inditiōis ⁊ ꝯſeqnt a gloſatōe accurſij vſqꝫ ad pre
ſentē annū cucurrerūt āni. cc. xxxvi. vel circa. Jſte accurſiꝰ fuit diſcipulꝰ azo.
Jacobus Bal vt ipemet notauit in. l. fi. ſuꝑ xbo pñt. ff. de cōdi. ob cām. Jacobus Balduini
duini. fuit ꝑceptor. odoff. floruit āno dñi. M. cc. xxx. de iſto ſepe odoffredis ī lecturis
Jnnocē. qrtꝰ. ſuis fac mentōz Jnnocē. qrtꝰ ꝗ fuit ianuēſ ꝺ domo ꝺ fliſco ⁊ de comitibꝰ loua
nie fecit appatū ſolennē ſuꝑ decretalibꝰ: fuit magnꝰ legiſta: floruit āno dñi. m. cc
Compoſtella. xliiij. vt ꝑ Jo. an. in addit. ſpe. ī ti. ne ſede vacante. Dñs Berñ. Cōpoſtella
nꝰ ſcripſit ſuꝑ pmo decretaliū vſqꝫ ad titulū de trāſla. ꝑla. fuit cappellanꝰ innocē
cij ꝑdcti ⁊ edidit illō de mādato inno. Odoffredꝰ fecit lecturas ſuꝑ C. ⁊. ff.
Odoffredus. flo. āno dñi. m. cc. lx. colligit ex dict Cy. in. l. imꝑiū. ff. de iuriſ. o. iu. viuebat
etiā tꝑe iohis andree vt colligit: ī additi. ſpe. in ti. de locato. Hoſtiēſ. i. dñs
Hoſtienſ. heinricꝰ cardinal hoſtienſ ꝗ fuit de ſeguſia. ſm Jo. an. in addi. ſpe. ī ti. ꝺ reſcri
pti. pñtatōe fuit ꝑcep. ſpeclatoris: vt dicit Jo. an. in addi. ſpe. in ti. ꝺ offi. iudic
fecit ſūmā mirabilē ⁊ edidit lecturas ſuꝑ decretalibꝰ. Speculator guilhel
Speculator. mꝰ durāti: fuit ꝓuītialis vt collr in ſpe. in ti. de feudo. tꝑe ꝗ ꝯdidit libꝝ ſpeculi
currebāt āno dñi. m. cc. lxxi. ptz in ſpe. de inſtru. editi. §. i. xſi. jtē hodie
Jac. ꝺ beluiſo ¶ Jacobꝰ de beluiſo legit ſepiꝰ libꝝ auctēticoꝝ ⁊ fecit optimā lecturā ſuꝑ illo li
Bartho. brix. bro ⁊ mltas diſputatões. Bartholomeꝰ brixienſ ꝗ fecit additiões ad gloſas
Garſias. decreti: fecit etiā qſtiões dñicales ⁊ veneriales floruit tꝑe Gregorij noni Gar
Archidiaconꝰ ſias hyſpanꝰ floruit āno dñi. m. cc. lxxxiii. Guido de baiſio archidiaconꝰ bo
nonienſ floruit eodē tꝑe: cōmētauit ſolēniter decretū et ſextū decretalium.
Dinꝰ mugellanꝰ claruit āno. m. cc. xc. tꝑe bonifacij octaui: ducenteſimi ꝑmi
Dynus. pōtific ⁊ adolfi impatoris: ſcꝑſit ſubtiliſſime ſuꝑ. ff. et ſuꝑ titulo inſtituti. ꝺ acti.
fecit etiā mirabile cōmentū ſuꝑ titulo. ꝺ regu. iu. in vi. Huic diſputādo de
terminanti aliqꝙ qſtionē: adeſſe videbat tota ſynodꝰ legal pbie. vt dic Cinꝰ in. l.
vnica. C. de ſniſs ꝗ ꝓ eo ꝙ intereſt. Repiunt etiā ꝯſilia eiꝰ elegantiſſima
¶ Jacobꝰ de ramgnei ꝓuītie lotoringie legū ꝓfeſſor: in theologia mgr: ac ver
dunēſ ciuitat in dicta ꝓuītia epſ: ſcꝑſit ſuꝑ. ff: ⁊ C. ⁊ mlta ſimplr tradita a ma
ioribꝰ reduxit ad dialeticū arguēdi modū. vt ꝑ Cynū ī. l. qcūqꝫ. C. ꝺ fuis fugi.
Petrꝰ ꝺ belli. qſtiōe. vj. Petrꝰ de bellapti: burgundꝰ doctor illuſtris. ſcꝑſit ſuꝑ. ff. ⁊. C.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ſup inſtitutōibꝰ. Edidit etiā infinitas diſputatōes vt audiui nūero centū. floru
it anno dñi .m.ccc. Colligit ex dict Cyni ⁊ bar. in. l. i. C. de ſnījs q̄ ꝓ eo ꝙ in
Jaco. ð arena
ter. ⁊ fuit ꝯtempaneꝰ dini. Jacobꝰ de arena parmenſ cꝰ opīones vt plīmū ſunt
de mēte iuris. vt dicit bar. in ſua diſputatōe q̄ incipit ſtatuto lucane ciuitat. ſcꝓ
Mar. ð Sill.
ſit breuit ſꝫ vtilit ſup. C. ⁊. ff. ⁊ fecit mltas diſputatōes Martinꝰ de Silima-
nij fuit ꝯtempaneꝰ dini: iſte fuit p̄ceptor Jo. an. in legibꝰ vt refert io. an. ī addi.
Bartholo. de
ſpe. in ti. de arbitro. Bartholomeꝰ de Neapoli fuit ꝯtpaneꝰ dini ſm Jo. an.
Neapoli.
in addi. ſpe. in ti. de iuramēto calū. ⁊ ī ti. de donati. Frāciſcus accurſij fuit etiā
Fran. accurſij
ꝯtpaneꝰ dini ſm doc. in. l. vnica. C. de ſen. q̄ ꝓ eo ꝙ inter. ⁊ Cinū in. l. fi. C. de
Albertꝰ odo.
ſuſpect tut. ⁊ bar. in. l. i. §. ſuſpecti. ff. ad turpill. Albertus odofredi fuit
ꝯtpaneꝰ dini. vidi ꝯſiliū ſubſcꝑtū ab vtroqꝫ de q̄ patebat publico inſtru. Mar-
Richardꝰ de
chino ſenenſi. Richardꝰ de petronibꝰ de ſenis cardīal vnꝰ ex cōpilatoribus
petronibus
ſexti decretaliū. fuit de ſeq̄cibꝰ frāciſci accurſij vt refert Cinꝰ in. l. tutori C. de
nego. geſ. obiit ianue āno. ccc. xiiii. vt vidi patere publico inſtrumento

Guilhelmꝰ de tino doc. vltra mōtanꝰ q̄ legit lōgo tpe in ſtudio aurelianenſi
Guil. de tyno.
fecit breuē appatū ſup C. et. ff. veteri fuit doc. illuſtris. Richardꝰ malūbre
Richardus
cremonenſ legebat padue tpe regis Roberti ſm Cinū in. l. ſi viua mr̄e C. ð bo.
malumbre.
mat. Fuit valētior doctor ytalie ſuo tpe. vt dicit Bal. in. l. q̄cūqꝫ. C. de epīs et
cle. Iſte Richardꝰ fuit ꝯdemnatus de hereſi vt in dicta. l. q̄cūqꝫ ꝑ iacobū butri.
Lampertinꝰ.
et bal. multa ſcꝓſit quoꝝ copia rara. floruit āno dñi. m. ccc. Dn̄s Lamptinꝰ
de ramponi.
de ramponibꝰ doc. ꝓfundiſſime ⁊ fundatiſſime ſcie: ſcꝓſit ſup. ff. et. C. ſuoꝝ ſcꝓ
toꝝ rara ē copia. Hūc doc. extollit vſqꝫ ad ſidera Jo. an. in. c. ſi pr̄ de teſta. ī vi.
Bartholomꝰ
in noue. la: et in addi. in ti. de teſtis. Dn̄s Bartholomeꝰ de Butrigarijs ex
de brutigarijs
tollit a iohāne andree in addi. in ti. de accuſatōe in tertia pte Jo. an. fons et
Jo. an.
tuba iuris canonici fecit nouellas ſup decretalibꝰ gloſauit et ſextū ⁊ clemētinas.
fecit nouellā ſup ſexto et mercuriales opꝰ digniſſimū. ⁊ vltimū loco fecit mirabi
le opꝰ additionū ſpeculi. āno dñi. m. ccc. xlvii. vt coll'r ex his q̄ ipe dicit ī addi.
p̄dict in ti. ne ſede vacāte. ⁊ ī ti. de filijs p̄ſbiteroꝝ. Mortuꝰ ē āno dñi. M. ccc.
xlviii. tpe magne peſtis vt ſcribit iohes calderini eiꝰ filiꝰ adoptiuꝰ. in. c. vr̄a de
coha. cle. ⁊ mlie. floruit ānis. l. de qualitate pr̄is iohis andree ⁊ alijs ad noticiā
ſui pertinētibꝰ vide in dict addi. ⁊ in ti. de fi. p̄ſbi. ⁊ in ti. de etate ⁊ q̄litate et
in ti. de ſucceſ. ab inteſta. Cynꝰ de ſcinbaldis de piſtorio florebat āno dñi. m.
Cynus.
ccc. xiiii. q̄ āno in die ſctī barnabe apl'i finiuit lecturā ſup C. quā inchoauerat an
no p̄cedēti. Iſta lectura ꝑfecit ingeniū bartoli vt inq̄t bal. in. c. ſi vaſallꝰ ī ti. ſi de
feu. fuerit ꝯtro. int dn̄m ⁊ vaſallū. Scꝓſit pl ne ſup p̄ma. ff. vet'is vſqꝫ ad titu-
lū ſi ex noxali cā agat incluſiue: ⁊ ſup ti. ð rebꝰ credit ī ſcōa pte. ſup reliq̄s par
uā additōeꝫ ſcꝓſit: fuit iſte Cinꝰ amicꝰ. io. an. vt atteſtat io. an. in addi. in ti. de
locato. fuit diſcipulꝰ dini quē p̄cepto ē reuerēdiſſimū fuiſſe ꝓfitet ī mille locis.

Oldradꝰ ð laude fuit ꝯtpaneꝰ Jo. an. ⁊ Cini. et fuit diſcipulꝰ dini: fuit aduo
Oldradus
catꝰ ꝯſiſtorial. edidit ſup iure ciuili plres lecturas: q̄ꝝ rara copia. Repit ſolēne
opꝰ ꝯſilioꝝ. floruit āno. m. ccc. xx. Nicolaꝰ ð materell doc. mutunēſ: fuit con
Nicolaus de
tpaneꝰ io. an. vt coll'r in addi. ſpe. in ti. de ꝯfeſſis. §. ſeq̄t: edidit pulcras lecturas
materellis.
ſup. ff. ⁊. C. illaꝝ copia rara Johes calderini bononienſ adoptiuꝰ Jo. an. do
Jo. calderini.
ctor magne ſcie ⁊ ſctē vite floruit tpe io. an. ⁊ pꝰ cōmētauit decretales ⁊ fecit pul
chrū opꝰ ꝯſilioꝝ Caſpar de calderini floruit paulo pꝰ. Johes fabri doc. vl
Johan. fabri.
tramontanꝰ q̄ fuit aq̄tanicꝰ. ſcꝓſit ſup C. ⁊ inſtitutōibꝰ fere ꝑ eadem tempa

Jacobꝰ de Butrigarijs ſcꝓſit ſup. ff. veteri Et ſup. C. fecit duas lecturas ve
Jaco. butri.
terē ⁊ nouā. Itē cōmētauit ti. inſtituta de acti. Edidit etiā infinitas diſputatō

fuit vnus ex preceptoribus bartholi floruit anno dñi. M.ccc.xx.

Reynerius ď forolivio. Nellus de sancto geminiano. Fredericus petrucius. Recuperus ď sancto miniate. Jo. pagliareñ. Lapis de ca. Bartolus. Nicolaus alexandri.

Reynerius de forilivio alius p̄ceptor bartoli: q̄ cōmētauit etiā ius nr̄m obiit
ãno dñi.m.ccc.lviii. vt refert nellus de sctō Geminiano ĩ p̄te vltima bannitoꝝ
q̄stiõe.xii. Fridericꝰ petrutius de senis fuit cōtp̄aneus io.an. Cini: oldradi:
nicolai de Materell' ꝛ alioꝝ de q̄bus paulo supra floruit ãno dñi.m.ccc.xxv.
Edidit notabile opus ꝯsilioꝝ. Recuperꝰ de sctō miniate: ꝛ iohannes.
Pagliareñ de senis fuere ꝯtp̄anei frederici ꝛ viri singl'ares
Lapꝰ ď castilliõe ꝯtp̄aneꝰ p̄dictoꝝ fecit int' cet'a opꝰ notabile allegatõnū suaꝝ
Bartholus de saxo ferrato picenꝰ: speculū: pr̄: ꝛ lucerna iuris ciuilis. natꝰ an
no d.m.ccc.ix. incepit studere ĩ iure ciuili ãno dñi.m.ccc.xxiii. idē publice ď iu
re rñdit ãno dñi.m.ccc.xxx. Obiit ãno dñi.m.ccc.lv. Etatis sue ãno.xlvi. fuit
discipulꝰ Cyni. iacobi but. ꝛ Reynerij: vt coll'r ex dict' eius in l. si is q̄ ꝓ emp
tore.ff. de vsucap.. et in l. q̄dã cū filiū.ff. de V. obli. ꝛ in l.i. C. de sūma tri. ꝛ ex
repetitiõe dñi Nicolai alexandri eius generi ĩ.l. et si filiū ff. de mune. ꝛ bono.
Edidit mirabilia cōmēta in iure nr̄o q̄ ꝓpter eoꝝ celebritatem notoria sunt.

Frãciscꝰ tigri. Franciscus de albergotis. Albericus de rosate.

Franciscꝰ tiguri de pisis floruit tp̄e bartoli fuit doctissimus et sctē vite.
Frãciscꝰ de albergotis de aretio solidus doc. vt plīmū imitat' bar. floruit per
ea tp̄a. Albericꝰ de rosate bergamẽs eximiꝰ cōmētator: floruit ãno dñi.m.ccc
l. fuit ꝯtp̄aneus bartholi. bar. non vidit ipsius cōmētatorios: q̄ ꝯtinent sup.ff. et
C. multa volumīa quoꝝ copia frequēs ē in lombardia. Albericꝰ tamē vidit bar
tolū. nã allegãt eū ĩ suo tractatu: statutoꝝ p̄te scd̄a q̄stiõe.cc.xix. ꝛ plibꝰ seq̄ntibꝰ

Signor. ď ho. Matagnanus

Signorolꝰ de homodeis de mediolano: fuit ꝯtp̄aneus alberici: vt coll'r ex di
ctis alberici. Mattagnanꝰ de azoguidis de bononia. floruit tp̄e iuuētut' bar
toli obiit etat' sue anno.xxv. fecit multas disputatiões q̄s vidi. ꝛ illaꝝ copia ra
ra: de illo mentõez facit bal. in l. assiduis C. q̄ po. in py. ha.

Baldus petrꝰ. Angelus de vbaldis. Angelus de vbaldis.

Bal. petrꝰ et an
gelus mgr̄i frãcisci de vbaldis de p̄usio: germani frēs vtriusq̄ȝ iuris excellētissi
mi doctores discipuli bartoli: frãcisci tigrini et dñi iohis de papliarensibꝰ in iu
re ciuili floruerūt lõgo tp̄e. obijt baldus ãno dñi.m.cccc.xxiii. die aprilis papie
iacet sepultꝰ in eccl'ia fratꝝ minoꝝ. Angelꝰ decessit florẽtie e odē anno: ambo
isti vicȝ bal. ꝛ angelꝰ illustrarūt ius ciuile Petrꝰ illuminauit ius canonicū de
baldo ꝛ eius doctoratu mētiõez facit bar. in l. q̄dã suo.ff. de cō. insti. in fine.

Ricardus de salice. Bartholomeꝰ. Petrus de ancorano.

Richardus de saliceto floruit tp̄e bal. Bartolomeus de saliceto floruit
eodē tp̄e ꝛ ãbo cōmētarūt ius ciuile. Petrus de ancarano bononiẽs fuit di
scipulꝰ bal. floruit tp̄e saliceti: scp̄sit plene sup̄ decretalibus. sexto ꝛ clemētinis
Edidit pulcerrima commenta sup̄ regu. iu. in sexto ꝛ clemētinis: ꝛ pulcꝝ opꝰ cō
siliorum Scripsit etiã sup.ff. veteri.ff. nouo: hūc pontanus ĩ suis ꝯsilijs extollit
vsq̄ȝ ad sydera.

Anto. ď butri

Antonius de butrio de bononia vir excellēs ꝛ sctē vite: com
mētauit decretales ꝛ clemētinaȝ fuit ꝯtp̄aneus petri de ancarano: ꝛ doc. oĩ ve
neratõe dignus. Edidit etiã opus ꝯsilioꝝ ꝛ duo pulcra rep̄toria. vnū in iure ca
nonico: ꝛ aliď ĩ iure ciuili.

Frãciscꝰ de zaborellis. Cri. ď castell. Ra. fulgosius. Ra. Comeñ. Pe. Mauro.

Frãciscus de sabarellis de padua cardĩal' florẽtinꝰ
floruit ãno dñi.m.cccc. cōmētauit decretales ꝛ clemētinas solenniter.
Cristoferus de castilliano de mediolano floruit eodē tp̄e: multa tēptauit ꝯtra
cõem doctrinã: q̄ licet ingenia excitauerint: ꝯfusionē tñ fecerūt scolaribꝰ ebetis
ingenii. Raffael fulgosius de placētia: ꝛ rafael cu. vel melꝰ diceret comensis
ꝯtp̄anei et subtiles doc. in iure ciuili claruerūt padue. m.cccc.xx. imitati sūt mo
res dñi cristoferi eoꝝ p̄ceptoris. Petrus maurocenus cardinalis venecijs flo
ruit anno dñi.m.cccc.xxiiii. scp̄sit sup̄ sexto decretaliū solenniter.

Modus ſtudendi

Johes de ymola claruit eodē tpe. cōmētauit p̄mū ſcōm ꝛ tertiū decretalium. Itē ſextū ꝛ clemētinas: p̄terea infortiatū. ꝛ obiit ãno. m. cccc. xxxvi. xviii. februarii. Paulus de caſtro clarus ꝛ vtilis doc. ſcpſit ſup. ff. et C. Edidit etiã pulcrū op⁹ ꝯſilioꝝ. obiit paulo p⁹ iohem de ymola. cuius fuerat ꝯtꝑaneus. legit florētie ſenis ꝛ padue Dñic⁹ de ſctō geminiano floruit ꝑ eadem tpa: cōmentauit egregie ſextū decretaliū. Ludouicus pōtanus origine ſꝫ ĩcolatu romanus: doctor meōrie ſinglaris ꝛ q̃ſi ſtupēd⁹. ſcpſit ſuꝑ aliqb⁹ ꝑtibus. ff. C. copioſiſſime

Edidit ꝯſilia ſolēnia. ꝛ repetitōes aliq̃s fecit int̃ quas obtinet p̄ncipatū repetitio aūt . ſimiliter C. ad. l. fal. floruit ãno dñi. m. cccc. xxx. fuit diſcipulus dñi iohis petrucij de q̃ infra. Nicolaus quondã moniacẽ abbas poſtea archieps panormitanus: origine de cathania inſula ſicilie iuxta mōtē ethnã. floruit eodeꝫ tpe cū ludoico pōtano ambo cariſſimi facti ſūt in almo ſtudio ſenēſi: ꝛ in concilio Baſilieñ. cōmētauit iſte dñs abbas modernus decretales ſolēnibus claris et ordinatis cōmētis: incepit comētare decretū. Edidit multas diſputatōes repetitōes ꝛ ꝯſilia. eius fama vt opinor q̃tidie creſcit Petrus de Mateſilanis de bononia floruit eodē tpe. Jacobus aluorotus de padua floruit ꝑ eadē tpa: cōmētauit egregie libꝝ feudoꝝ. Johes de Anania tandē archidiaconus Bononienſis floruit bononie longo tpe cōmētauit decretales. Obiit ãno dñi. m. cccc. lv. vel circa. Thomas doctius ſenēſis doc. verus ꝛ clarus iuris interpres. Obiit ãno dñ. m. cccc. lxi. Johes petrucij de ꝑuſio ꝛ angelus de periglis de ꝑuſio p̄cep. mei p̄m⁹ de mãe. aluis deſero: florebãt ãno d. m. cccc. xli. q̃ ãno ĩcepi ſtudere in iure ciuili. Obiit dñs angelus A. M. cccc. xlvi. dñs iohes xo obiit ãno. m. cccc. lxii. q̃ꝝ aĩa req̃eſcat in pace: fuerūt illuſtres doctores vt oĩb⁹ notū ē

Multi alii fuerūt viri ſolēnes in iure ciuili vt andreas de yſerina. cōmētator feudoꝝ. ꝛ ꝯſtitutionū regni. Albertus galeocij ꝑmenſis q̃ fecit opuſculū qđ dicit̃ margarita. Andreas de piſis q̃ ſcpſit ſuꝑ. ff. Argentinus dñi reineri de forli. Benedictus de plombino. qui cōmētauit aliq̃s titulos ĩ p̄ma ꝑte. ff. noui incipiēdo a titulo de manumi. ff. fecit etiã ſolēnes repetitōes ꝛ diſputatōes

Bartolutius de p̄ſbiteris de bononia Bartolomeus de capna Comites de ꝑuſio Dyoniſius de paruſio.

Franciſcus de Ramponibus de bononia

Fridericus de ſcalis de bononia

Florianus de ſancto Petro de bononia.

Gandinus. i. albertus de gandino de areria.

Guido de ſuzaria. Ugolinus de fontana ꝑmenſ. Hō bonus crem onenſis.

Onofrius bartolini de paruſio

Jacobus de archizono de verona commentator feudorum

Jacobus de yſolanis olim Cardinalis Lanfrancus de luca.

Marinus de caramanico de regno. gloſator. ꝯſtitutionum regni.

Marſilli⁹ de mãtigell'. de bononia illuſtrꝭ doc. cui⁹ mlte diſputatōes ĩueniūt̃

Mathe⁹ do mateſilãis ꝺ bono. cui⁹ reꝑiūt̃ notabilia dicta:. q̃dã clara opuſcl'a

Nicolaus cremonenſis

Nicolaus furioſi qui gloſauit librum feudorum

Nicolaus de Neapoli maximus textualis.

Nellus de ſctō Geminiano qui edidit illuſtre opus bannitorum

Hoſpertus de cremona qui fuit primus doctor qui incepit legere ꝑuſij.

Petrus decer. qui ſcripſit ſuper pilleus de medicina

Johes ꝺ imo.
Pau. ꝺ caſtro
Dominicuſ de ſctō geminia.
Lu. pōtanus.
Ni. abb pano.
Pe. ꝺ mateſi.
Ja. aluorotus.
Jo. de anania.
Tho. doctius
Jo. petrucij
Ange. ꝺ peru.
An. de yſerina
Alb. galeocij.
An. de piſis.
Argentinus.
Bñdi. ꝺ plō.
Bartolucius.
Bartholome⁹ de capna.
Dioniſius.
Frã. de rãpo.
Fri. de ſcalis.
Florianus.
Gandinus.
Guido ꝺ zuza.
Onofrius.
Jaco. de arch.
Ja. de yſola.
Lãfrã. de lu.
Mari. ꝺ ca.
Marſi. ꝺ mã.
Mat. d mate.
Ni. cremonē.
Ni. furioſi.
Ni de neapo.
Nel. ꝺ. ſ. ge.
Hoſpertus.
Petr⁹ decer.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Petrus de boacterijs de bononia. ¶ Petrus boemus ¶ Tancredus de cor‍neto cuius reperitur opuſculum qđ dicitur compẽdioſa. ¶ Ubertus de bonacurſe ¶ Ubertus de bobio et alij plures. Item in iure canonico prenotatus.
¶ Abbas antiquus. ¶ Bernhardus gloſator parmenſ ¶ Bonaguida aretinus ¶ Betrandus hyſpanus qui ſcripſit ſuper clementinis ¶ Bazzianus ¶ Berengarius olim Cardinalis qui inter cetera fecit pulcrũ reptoriũ ſup ſpeculo ¶ Egidius Bononienſis ¶ Franciſcus vercellenſis ¶ Goffredus beneuentanꝰ cuius reperitur vtilis ſũma ¶ Gratia Aretinus: ¶ Guilhelmus de monte laudu. vltra montanus. ¶ Guilhelmus naſo. ¶ Gandulffus. ¶ Guilhelmus de bonis conſilijs de bononia. ¶ Heinricus boic. ¶ Johannes gloſator decreti ¶ Johannes de deo hiſpanus ¶ Laurentius antiquus doc. ¶ Laurentius de pinu qui ſcripſit ſuper clementinis ¶ Laurentius de rudolffis de florẽtia cuiꝰ reperit egregium comentum ſup vſuris inter cetera. ¶ Mattheus Romanus qui ſcripſit ſuper cle. ¶ Nepos de monte albano. ¶ Paulꝰ de lyazzarijs
¶ Petrus de ſaxonia ¶ Petrus manducator ¶ Proſdoctinus de padua
¶ Simon de burſiano Cardinalis mediolanenſis qui ſcripſit ſup clementinis
¶ Stephanus ꝓuintialis qui ſimiliter ſcripſit ſuper clementinis ¶ Stephanꝰ torches et petrus de ſtagno qui ſimiliter ſcripſerũt ſup cle. legentes apud montem peſſulanum. ¶ Tancredus gloſator ¶ Thomas de piperata ¶ Raymundus de penna torti. ¶ Uincentius antiquus doc. ¶ Uguzio vercellenſis
¶ Zenzelinus vltramontanus ¶ Johannes de blanaſco burgundus ¶ Johannes fauentinus ¶ Johãnes de ſctõ Georio de bononia ¶ Johãnes de monte morlo de florentia. ¶ Johes de fantucijs de bononia: et alij infiniti: quorum tempora: patrias: celebritatem: ⁊ opera: tu ipſe proſequaris.
¶ Duoꝝ ſolidiſſima ingenia ⁊ in quoꝝ dictis rarius inuenit error tibi propono: vt illos eligas tanquã principatum tenẽtes inter cõmendatores iuris. ſ. Jo. an. in iure canonico: et Bar. in iure ciuili.
Illi ſint tibi colendi vltra ceteros Jo. an. in iure Canonico ceteris preferenduz eſſe ordine et emolimento exclamat Cardinalis florentinus in ꝓhemio clementinaꝝ. dicit enĩ ꝙ ſapiam canonicã adeo locupletauit ſuis comentis vt a centũ annis ſimul: oĩes cõmẽtatores reliqui nõ eque comentauerint: ⁊ merito ei datur principatus vt eiꝰ comẽta textui ſint appoſita ſexti: ⁊ clementinaꝝ: Recolo etiaz ꝙ ipẽ idem Johannes. an. in additꝰ ſpe. in ti.. de filijs pſbi. dicit fuiſſe ſe puero reuelatum a quodam religioſo viro: ipm illumĩatuꝝ ius canonicum.
Bartholus ¶ Bartolum etiã in iure ciuili fuiſſe principẽ: qs negabit: huiꝰ dictis ſemp fere ineſſe clauſulam veritatis: ⁊ re ipa patet: et pontanus exclamat concilio. cccc. xvij. ꝓpterea in hyſpania et luſitania. decreto regio ⁊ cõmunio illaꝝ patriaruz eſt ſanccitũ ꝯſtitutiõe publica (vt al's audiui a quibuſdã auditoribꝰ meis illarũ ꝑtiũ) ꝙ in caſibꝰ in qbꝰ reperit contradictio doctoꝝ: opio Bartoli ꝓualeat tanꝙ principalior et ſm illam iudicetur.
¶ Si hyſpani tm̃ deferũt Bartholo nos ytalici qđ faciẽꝰ: itrepide ſua ſcẽpta curemꝰ hr̃e: ſcire: ymitari: qr Bartoliſta optimꝰ iuriſta cenſendus eſt.

Sextum documentum

Audire doc. PRincipalr ꝯgruit vtilitati ſcolaris vt doctorẽ ⁊ pceptorẽ ſine intermiſſione audiat. Unde laurentiꝰ antiquꝰ doc. in dicta clementina. ſ. de magiſtris: ⁊ guilhelmꝰ de monte lau. et dñs Car. flo. et dominus Goff. care

tanus: exclamant ꝯtra ſcholares capitoſos. non intrãtes ſcholas q̄ quadã capitoſitate credũt pl⁹ addiſcere q̄ ſi a doctorib⁹ doceant: qđ dicũt eſſe vanũ: cum ſenſus auditus aptior ſit ad ꝑcipiendũ. et memorie tradendũ: qđ verbali voce traditur in ſcriptis vel ſine q̄ viſus vel alius ſenſus. 43. di. ſit rector.

¶ Cenzelinus etiã dicit ibidẽ: ꝙ requirit inſtructio a voce magiſtra. ꝓmo ẽ tempus tacendi: poſtea loquendi: eccleſiaſtici. 3. et veritas ꝓus addiſcit a mgr̃is poſtea docet. 36. di. §. Ecce vſiculo. Hinc etiã ſalomon. vnde Hieronim⁹ ad ruſticũ monacũ dicit: nõ ingrediaris abſq; doctore viam quã nunquã ingreſſus es. 16. q. 1. c. ſi clericatus

Vox mgr̃i

¶ Nec ſufficit ſcholarẽ moram trahere in ſtudio niſi ſtudeat. 16. q. 1. c. generaliter et in. c. tum ex litteris de ininte. reſtit. notatur

Morã trahere in ſtudio

¶ Hinc dicit hoſti. in c. fi. de mgr̃is ⁊ Johãnes de lignano in ꝓhemio clementinarũ: ꝙ ſcholares habitu et nõ actu: non ſunt appellandi ſcholares. Quinimo fortius dicit Dñicus de ſctõ Geminiano ĩ ꝓhemio ſexti. ⁊ dñs abbas ĩ c. i. in fi. de iudicij. ꝙ tales ſcholares ſolo hĩtu pñt puniri tanq̄ mẽdaces. bñ facit glo. 37 q. 5. cau ere. ⁊ qđ doc. notãt in l. q̄ ſub textu. C. de ſacros ec. vide circa hec q̄ dixi: que nota in l. ſcriniarios. C. de teſtõ. militis

ſcholares habitu

¶ Dñs pau. de caſ. etiã exclamat ꝯtra ſcholares non intrãtes cõtinue in l. frat a fratre ff. de cõ. inde fi. Uiua eñ vox multum imprimit: que habet neſcio quid latentis energie. inquit Hieronimus in ꝓhemio biblie

¶ Plini⁹ etiã in quadã epl'a pliniũ nepotẽ exortat vt audiam⁹ vocẽ mgr̃antis.

¶ Ab iſtis excipiẽdi ſũt ſcholares ꝓuecti ⁊ ꝓximi cingi: q2 aliqñ ruminant in ſtudio camerario que didicerunt aut ꝑ ſe ſtudent que nõ legunt in ſcholis

¶ Quiſq; ſibi ꝓſpitiat ꝓut ſibi nouerit eſſe ꝯſultius

¶ Caueat tamen ne decipiat a pigritia vel alia cauſa

Septimũ documentũ

PRincipale. ſcholaris diligẽs ⁊ intrãs: inſtitut⁹ vt ſ̃: ſuet hũc modũ. vt cũ audit doctorẽ nõ nũeret tegl'as: nõ faciet caſtra in mari. vt dicit glo. in l. i. C. de ſcolari. vrbis rome. deinde ſm martinũ d̃ fano. ĩ dicta epl'a hoc ſuet vt caſum ad totã ⁊ ad q̄lſbet ꝑtẽ lr̃e ꝯcordet. ⁊ nõ credat ſe intelligere ſi aliquã ꝑticulã nõ intelligat ad plenũ. ⁊ videat ſi lex ꝑtinet ad rubricam

Diligenter audire

¶ Deinde ipi⁹ caſus ⁊ q̄re ſic ſtatutũ fuerit ꝯſideret rõem ⁊ ſoluat ꝯtraria: cãs ſolutõis diligẽter attẽdẽs de q̄ fonte ꝓcedãt. ¶ Curet ſibi ex ſe ĩuenire ſiĺia ex gñalib⁹. nõ inhereat multitudini. vnã vel duas leges de gñalib⁹ q̄ melius id exp̃mãt meõrie cõmẽdãdo. et illas q̄ſi vnicas gẽmas teneat et amplectet

Cuncta ꝯſideret

Siĺia q̄rere

¶ Temp⁹ nõ ꝑdat in litterã cõmẽdãdo meõrie ſed intellectui: ⁊ vbi ⁊ quare ſub tali rubrica ſint poſite cõtemplando ſtudeat

Nõ oĩa memorie imp̃menda

¶ Demũ in corde ſuo ꝯcipiat ſi aliquẽ caſum audiſſet vel ſenſiſſet cui deciſio illi⁹ l. poſſit applicari: ⁊ illũ caſum auditũ quaſi p̃figuratiõem illi⁹. l. habeat

¶ Ceterũ dũ vigilet in lecto: ruminet in corde dicẽs tot leges. ⁊ ſic: ⁊ ſic incipientes habuimus ex quibus in effectu iſtud reportauimus

¶ Aduertat etiã dum legit legem an ſuꝑ illa poſſit formare aliquam queſtiõem per quam poſſit legem ad incõueniens reuocare

Queſtiones formãde

Tãdẽ q̄rat vitatẽ: ⁊ eq̃tãtẽ ⁊ iuſticie ſit ſp amator. hec martin⁹ ĩ epl'a p̃allegata

¶ Sed in p̃miſſis aliquãto clari⁹ loquar Cum inoleuerit iſte mos dandi in ſcriptis et multiplicati ſint infiniti cõmentatores varie loquentes quid fiendum

¶ Dicit intra ſe diligēs auditor: ſi recollectis inſtitero: ego cōfundor: ſi non inſtandum in illis: vt quid pdimus illud temp⁹? malo domi ſtudere cū vno cōmētatore pcipue puta bar. vel cum intrauero: nolo ſcribere.

¶ Reſpondeo ꝙ ſup oīa cōſultius eſt intrare ꝓpter impſſionē vocis magiſtre vt ſupra dixi in ſexto conſilio.

¶ Item ſi ſtas in ſcholis ꝯſultius eſt ſcribere recollectos. §. nullus eñ liber eſt tam malus quin aliqđ bonū habeat. vt dicit plini⁹ in li. 3. epl'aꝝ epl'a. 5.

¶ Ipa etiā ſcriptura facit te olfacere omne m nimū verbū

Quō ſtudendū domi ¶ Preterea multo magis vt vulgo dicit viua vox afficit: nam licet acriora ſint que legas: altius tñ in animo ſedēt que ꝓnunciatio vultus: habitus etiā dicentis affigit. vt dicit Plinius ſcđus in epl'a tertia ſcđi libri. Cū autē domū redieris et volueris ſtudere lectionē. in pmis tex. legas et lectites vt imprimat memorie ma gis eñ firmū et ſtabile eſt qđ repetita ꝓbauit lectio. dicit tex. in ꝯſtitutōne congruendi. C. de emen. iuſti. codicis. Caſum figurab. lr̄e ⁊ intellectui doctoꝝ cōgruentē. deinde iteꝝ reſumari tex. et notādo ſingula verba ⁊ ptes tex. Poſtꝙ adaptaueris ad rubricā ⁊ queſieris rōem dubitādi ⁊ decidēdi: colliges textualia ⁊ notabilia que doctores inde eliciūt. Et coneris etiā tu ſcire euellere ex illa lr̄a: hoc ſit potiſſimū ⁊ primariū in nouitio. Et cū hoc feceris: lurgas cū intellectu. ⁊ calcules te cū dicens ex iſta. l. in effectu habeo hoc nota dignū. ⁊ illud cōmenda memorie: nō de verbo ad verbū: ſed ſufficit in effectu: ⁊ hoc ſufficeret nouitio nec vltra querit ſi ſentit ſtomachū onezatum. qꝛ fragilis hoīm memoria: ſepe dū aliud nouū querit: aliud iam queſitū amittit: vt dicere ſolebat ſeneca.

Gloſe quomō ſtudende ¶ N ſi intellect⁹ tu⁹ ⁊ memoria ſit capax vlterioris inquiſitionis: capias gloſas et illas explica: opponēdo vel querēdo ſm modū quē dat bal. in. l. petēs. C. de pactis ⁊ ibi dixi: et tādē calcula gloſam. ſi aliquid habeat nota dignū: ⁊ illud aſſigna memorie ⁊ ſemp habeas añ oculos noiutiōes ſeneca quas vidiſti. ſupra in quinto conſilio tibi dato.

Recollectarū vſus ¶ Circa recollectaꝝ tuaꝝ vſum: do tibi hoc conſiliū: vt recollectis que nō verſant circa. l. tuā: ⁊ intellectū. ⁊ notabilia: ⁊ neceſſariā declaratiōem. l. ⁊ glo ſed extrauagant cū florib⁹ varijs ſingulariū dictoꝝ aliqñ recollectoꝝ: ⁊ pncipaliter extra rem: nō in hereas dū es ſcholaris quouis mō: iſta ſunt varia que licet delectēt: inquināt. Et doctores qui iſta tradūt: ꝯſultius facerēt ſi obmitterēt. vñ belliſſime exclamat ſalicetus in repetitionib⁹. l. qđ te. ff. ſi cer. pe. et. l. qđnerua. ff. depoſi. ꝯtra illos qui negligūt regulas ſcire: ⁊ implent caput ſuū caſibus ſingu-

regulas ſcire expedit laribus ⁊ pegrinis que doctrina eſt fallax ⁊ periculoſa

¶ Quando vero doctor tu⁹ ordinaret tibi recollectas claras ꝓ intellectu. l. In primis illud videat oīno nouiti⁹ et ſup textuali ntellectu: vigiliā pmat. oīa per temptet: reliquū qđ doctor ſubdit additiue vel cumulādo q̄ſtiōes ⁊ dicta: reſeruet in aliud tempus: poſtꝙ erit ſolidatus in regulis et terminis iuris: ⁊ hoc mō recollecte ꝓſunt: ⁊ nō obſunt ſi clare tradūt ⁊ non impertinēter. qñ vero imptinēter: abſint oīno a te tanquā venenum

Bar. inherere ¶ Qđ ſi diceres nōne melius eſſet ſtudere cū bar. tñ. Cōfiteor ꝙ bar. oñi tpe oñi pſone vtilis ⁊ neceſſari⁹ eſt: ſed aliqñ breuis: aliqñ obſcurus: aliqñ non legit legem: aliqñ nō habet. Itaqȝ impleas ſtomachū tuū bonis cibis: ⁊ nutritiuis id ē bonis legib⁹ ⁊ regulis ⁊ bonis doctrinis cōibus ſm capacitatē ingenij tui.

¶ Laudo ꝙ tu qui es iam ſolidat⁹ in regulis iuris et reali cognitiōe terminoꝝ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et audiuiſti ꝑtes que ordinarie legunt̃: videas totũ corpus iuris cum bar. ⁊ totiens facias vt bartoli doctrinas ꝓ viribꝰ aſſequi coneris: ⁊ tenere: illũ in ſtudijs emulaberis: licet illius ingenij adipiſci arduitatẽ: etiã ſperare nimiũ eſt: qđ dari niſi a deo põt: ſic in ſimili de Cicerone dicit pliniꝰ. li. 4. Epl'aꝝ epl'a. 8. Eiꝰ tamẽ bar. veſtigia. ſemꝑ adorabis: vt de Virgilio dicit Statiꝰ in fine libri thebaidos: ibi nec tu diuinũ eneida tempta ſed longe ſequere ei veſtigia ſꝑ adora.

¶ Dixi ꝙ emuleris bar. nam ſtultiſſimũ ẽ ad imitandũ non optima queq; ꝓponere: vt inquit Pliniꝰ libro ꝑmo. epl'aꝝ epl'a. 5. ⁊ li. 7. epl'a nona

¶ Cũ bar. bene videris: legas alios dignos auctores ex his quos ſupra memoraui: ⁊ ſemꝑ notes ⁊ excerpas que digna inueneris: vt facere ꝯſueuerũt: omnes illuſtres viri. Et tue memorie debilitatẽ: artificio ſtili ⁊ pugillaꝝ iuuabis. Ad id te inuitat epl'a plinij q̃nta in li. 3. que incipit ꝑ gratũ. Ideo dico ꝙ videas alios: qꝛ quãto plures reſpicies tãto magis ꝓfities: qꝛ nõ eſt vnꝰ q̃uis ꝑſtet imitandus ꝑcipuus ⁊ ſolus: qꝛ nunq̃ par fit imitator auctori Hec rei natura eſt: ſemꝑ enĩ veritate ſimilitudo minor eſt: vt dicit ſeneca in ꝓlogo declamationũ ſuarum. Preterea ſicut in terre varijs mutatis ſeminibꝰ: ita ingenia nr̃a: nunc hac nunc illac meditatiõe recolunt̃. vt inquit pliniꝰ li. 7. epl'aꝝ epl'a. 9. q̃ incipit queris.

Excerpere

¶ Laudarẽ ꝙ nouitiꝰ meõrie cõmendaret titulũ de verboꝝ ſignificatiõe: ⁊ titulũ de regulis iuris. ff. et regulas iuris de quibꝰ in ſexto: ſingulis diebꝰ aliquas nam ⁊ animũ recreant ipaꝝ varietate: ⁊ plurimũ ꝯferunt:

Regule iuris

¶ Sunt enĩ ꝑncipales claues iuris quibꝰ eſt inherendũ. tanq̃ bononieñ. coractio. vt dicit glo. in. l. omnis diffinitio ff. de regu. iuris. q̃nimo illas ignorare lata culpa ẽ: deinde ꝓuectꝰ cum ruſticat̃ aut ꝑegrinat̃: põt ſecum ferre dinũ de regu. iur. quo non puto eſſe vtilius opuſculũ: ⁊ magis variũ: ꝯſulat ſibi ipi: illum videat auctorẽ: ad cuiꝰ cognitõem ingeniũ ardentius excitat̃: ⁊ ꝑ cuiꝰ emulationẽ credat melius legittimos aſſequi theſauros

dinꝰ de re. iu.

¶ Tempꝛe vacationũ repetat que audierit: viderit: legit: et cõmendet memorie ea que fuerint nota digna

vacationũ tpe

¶ Felix ille cuiꝰ memoria fuerit bone fidei que in ꝓmptu reddit ſibi credita vt inquit Seneca in ꝓlogo declamationũ ſuaꝝ: Q ſi memoria tua fuerit infidelis cuſtos: cõmittas excerpta ſtilo ⁊ pugillaribꝰ vt ꝑdixi: ⁊ quicquid dixeris audieris: egeris in die: veſꝑi cõmemorabis vt inquit Cicero ĩ li. de ſenectute: ⁊ ad hoc ſtudium in receſſu habendum: videat epl'am Plinij nonam li. ſeptimo que incipit queris: que eſt elegans ad hoc.

¶ Octauum documentum

PRincipale ꝯſulo Nouitio donec nouus Juſtinianus appellat̃ id ẽ durãte ꝑmo ãno: vt nunq̃ curet ad oſtẽtatõez arguere: curet ſcire potiꝰ q̃ apparere: diſcat non videri doctus ſed eſſe querat iuxta ꝯſiliũ moralis viri Alberti cauſidici brixienſis: pars enĩ ſcie eſt ſcire qđ neſcias: de omnibꝰ ſibi ignotis diligẽter interroget: quoꝝ poſſit eſſe capax. nã ſi nõ purgauerit aliquid erroneũ qđ ipm faciebat muſſare: illud inde ꝯtinuo tranſiret. in habitũ et faceret apoſtema. i. eſſet cauſa multoꝝ erroꝝ. vnde Marti alis: oſtendi modus ẽ dũ te neſcire videbis: diſce: ſed aſſidue diſce: ſꝫ vt ſapias: Sumpta parũ ꝓdeſt que mox emittit̃ eſca: bos quibꝰ eſt paſtus ruminat hec eadem

Nouus Juſtinianus

¶ Quinimo fortaſſe melius faceret ſi ſecũdo anno quo edictalis vocat̃: ab argu

Edictalis

mentatõe oſtentandi cauſa abſtinet. Illi ſolent eſſe fructuoſe ꝯtentiones que ſe-
Qñ diſputandum — creto vt fiunt inter collegatos in collegijs ordinis litterarij: vt in domo ſapiẽtie
ſenenſis: ꝛ ſilibus: quo ſecreto generi diſputandi nihil ſincerius aut ſimplicibus
aut melius. Refert Aulus gellius li. 2. c. nono. eũ qui exploratus a pithagora:
ydoneuſq; fuerat recipi in diſciplinã: ſtatim iubebat certũ tempus tacere: nõ om
nes idem ſed aliũ aliud tempus ꝓ exiſtimatu ſolertie: ſed non minꝰ quiſq; tacu
it q̃ ꝑ biennium. Repi etiã q; hipocrates cũ diſcipulos ſuſcipiebat: antequã
doceret: iuramentũ ab eis extorquebat inter cetera vt ſilentiũ: ſermonẽ: inceſſum
manſuetudinem: habitum: moremq; ſeruarent

Papinianiſta — Tertio anno quo papinianiſta vocabitur: audacter incipiat: ꝛ diſputatõis ge
nus ad vtilitatem frequentet: non ad pompã. diſputationis eñi multiplex, ꝛ mi-
ra eſt vtilitas. vt luculentiſſime oſtendit eloquentiſſimus vir Leonardus Are-
tinus in opuſculo qđ edidit de vtilitate diſputationis

Quarto anno quo greco vocabulo ab antiq̃tate vocabat̃ hyrcos: in ꝓhemio.
Hyrcos — ff. §. ſed quia ſolitum. qđ glo. ibi exponit quaſi ſubtiliter videns: qđ opinor dictũ
q; hyrquus eſt oculoꝝ angulus. ſm̃ ſeruiũ gramaticũ. hinc apud virgiliũ Trã-
ſuerſa tuentibꝰ hirquis. i. oculis in hirquos hoc eſt in oculos anguloꝝ retortos.
vnde ſcholaris q̃ ſtuduit tribus annis ꝛ inchoauit ſtudere quarto: fortaſſe ideo
hyrquus dicit̃ q; ſit conniuens: et oculos habeat fixos et ſpeculationi diu inten-
tos: ꝛ eundem in locũ directos. hoc eñi facere ſolent cogitabundi. vt ſupra in do
mo recolende memorie dñi angeli de piglis de peruſio de quo ſupra

Vel ideo hyrquus q; ſanguis hyrci frangit ad amantem lapidẽ duriſſimũ:
ſic ſcholaris q; iam tres annos ſtuduit omnẽ durã et ꝑ difficilẽ materiã iã tracta
re poteſt. Eſt eñi tempus ſpeculãdi et penſitãdi: ſit igit̃ in ꝯtinuatõe ꝛ colluctatio
ne legali: vt cũ opus fuerit in corona deniq; hoĩm acri magnoq; iudicio: ab ori-
gine cauſiſq; ꝑmis repetat: diſcernat: expendat: ponderet colligat: ꝯcludat: ꝛ om
nẽ heſitatõm dubitatõnẽq; redundantẽ reſoluat: ꝛ in audientiũ aĩs aculeũ re-
linquat: quo fiet vt in diſputando ꝑ vſum (qui eſt magiſter egregius) fiat incõ-
prehenſibilis: ꝛ lubricus. Et ianuam fame patefaciat. per illas actiones radices
diſcipline ſunt amare: fructus dulces ſm̃ pħm patiẽter igit̃ ferat omnẽ laborem
q; labor improbus omĩa vincit

Colerite — Quinto anno colorite vocant̃ vt in dicto ꝓhemio ff. de his noĩbus habet̃. Iã
eñi ſciunt colorare verba: cannibꝰ legittimis archanis eis reſeratis ſciũt vti le-
gũ inductionibus ꝯgruenter: qđ ẽ potiſſimũ vt l. non ſolũ. §. qui ꝑmipilũ. ff. de
excu. tut. ibi recte adaptans omĩbus ſilibus. ꝛ iſte inducendi modus imitatione
maioꝝ potiſſime habet̃. ꝛ diſputatiõis vſu coaleſcit ꝛ habitat

Audi Leonardũ in ꝑallegato opuſculo de vtilitate diſputatõis dũ dicit. Nã
Diſputatiõis vtilitas — quid eſt ꝑ deos immortales qđ ad res ſubtiles cognoſcẽdas: atq; diſcutiendas
plus valere poſſit q̃ diſputatio: vbi rem in medio poſitã: velut oculi pl'es: vndi
q; ſpeculent̃: vt in ea nihil ſit qđ ſubterfugere: nihil qđ latere: nihil quod valeat
omnium fruſtrari intuitum.

Quid eſt qđ animũ feſſum atq; labefactũ ꝛ ſtudia longitudine ocij ꝛ aſſiduita
te lectionis plerumq; faſtidientẽ magis reparet atq; reintegret q̃ ſmones in co
rona cetuq; agitati: vel gl'ia ſi alios ſupaueris: vel pudore ſi ſupatus fueris: ad le
gendũ atq; per diſcendum vehementer incenderis

Quid eſt qđ ingeniũ magis acuat: qđ illud callidius verſutiuſq; reddat q̃m
diſputatio? cũ ibi neceſſe ſit vt momẽto tempis ad rem ſe applicet viq; verboꝝ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſe reflectat: diſcurrat: colligat: concludat: vt faciliter intelligi poſſit. hac exerci-
tatione exercitatum: ad cetera diſcernenda fieri velotiorem: paulo infra ſub-
dit. Itaqꝫ ego q̄ vr̄e vtilitatꝭ ſum auid⁹. q̄qꝫ vos q̄ꝫ maxīe florētes ī ſtudijs vr̄is
videre cupiā: nō iniuria vob iraſcor. ſi q̄dē hūc diſputādi vſū, ex q̄ tot emanāt vti
litates negligitis. Etem̄ abſurdū ē intra ꝑietes atqꝫ in ſolitudīe ſecū loq̄. multa
qꝫ agitare: oculis aūt hoīm atqꝫ incetu veluti nihil ſapias obmuteſcis. Et q̄ vnā
aliquā vtilitatē in ſe hēant, ea magno labore ꝓſeq̄: diſputatōm vo ex qua ꝑ mlte
vtilitates ꝓficiſcunt: ſūma cū iocunditate nolle attingere: nā velut is agricola
improbādus ē q̄ cū liceret ei fundū vniuerſū excolere: ſalt⁹ quoſdā ſterlles aret:
ꝑtē vo quāpiā ei⁹ fundi pīguiſſimā atꝫ vberrimā relinq̄t incultā: ſic rep̄henden
dus ē is q̄ cū oīa ſtudioꝝ munera adimplere poſſit. cetera q̄uis leuiora accura-
tiſſime obit: diſputādo vo exercitatiōm aſꝑnat et negligit. ex qua tot fruct⁹ col
ligunt vberrimi. vt ꝑ eū ibi latius. Et hoc ē qđ dicere voluit iuriſcōſultus in l.
mu. § mixta. ff. de mu. et honerū. ibi herenni⁹ modeſtin⁹ et notādo: et diſputan
do: bene et optima ratione decreuit.

Nonū documentum

Principale tibi cōſulo vt ſi diſputaturus in corona fueris. nunq̄ꝫ temera-
rij illud on⁹ ſuſcipias rn̄dendi de ſingulis de q̄b⁹ fueris interrogat⁹: li-
cet eū valeri⁹ li. viij. c. vltimo cōmendat gorgiā leontinuꝫ. etatis ſue p̄ſtantem.
eo q̄ꝫ prim⁹ in cōuentu auſus ſit poſcere qua de re quiſqꝫ vellet ſeꝑatim reſpon-
dere. Et iō dicit q̄ꝫ ei vniuerſa gretia in templo delphici apollinis ſolido ex au
ro ſtatuā poſuerit: cū ceteroꝝ ad id tempus auratas collocaſſet. pli. xxxiij.

diſputare qđ libet
Gorgias leontinus

¶ Beatus tamē hieronim⁹ in opuſculo cōtra iohannē epm̄ hieroſolymitanum
et puſinum Origenis aſſertorem ſic inq̄t. gorgiam leontinū cuncti phi et orato-
res lacerant: q̄ꝫ auſus publice ſella poſita polliceri reſponſuꝝ ſe de qua quiſqꝫ re
interrogare voluiſſet: ſed de nouiſſimis agamus: tēꝑe quo illuſtris doct. Bal.
de ꝑuſio legebat papie: quidam dn̄s philipp⁹ de regio q̄ fuerat doctior oīm fere
illoꝝ doctoꝝ papienſium: ⁊ apud eos erat maxime auctoritatis cū multis annis
poſtea legiſſet padue: rediens papiam in p̄ncipio ſui aduētus publice pollicitus
eſt ſe velle reſpondere de quolibet in materia vltimaꝝ voluntatum

Bal rep̄hēdit quēdā legulū

¶ Dn̄s Bal. ibi p̄ſens interrogauit eū dicēs: vbi habem⁹ nos q̄ꝫ ſubſtitutō vul
garis facta in legato non comp̄hendat niſi caſum ſi voluerit. ⁊ facta in heredita-
te comprehendit caſum ſi noluerit vel non potuerit. vt l. cum ꝓponas. C. de he
rēdi. inſtitu: breuiter ille dn̄s philippus obmutuit: ⁊ bal. tunc aꝑuit librum ⁊ le
git tex. legis. pr̄ ſeuerinā. ff. de con. et demo. vbi erat caſus ſm̄ vnā lect. vnde il-
li cathedranti reſultauit magna ꝯfuſio. hoc refert dn̄s paulus de caſtro in d. l.
pater ſeuerinam: dicens caueas a talibus actibus preſumptuoſis: quia ſolus de-
us nouit omnia.

Decimū documentum

Principale ꝯſulo ſcolari q̄ꝫ in diſputādo ſol' textuū allegatōib⁹ inhereat
non vt quidam inepti aut inexꝑti faciunt: qui arguendo: gloſas allegant
et doctores: abſqꝫ iurium allegatiōe. illo nihil apud doctos ineptius. cō
tra iſtos exclamat glo. in l. ſed licet. ff. de offi. p̄ſidis: ſi volueris apte arguere ī
forma legiſtis congruente: vtaris argumentandi modis quos edidit ſubtilis do

Textus allegandi
Argumentandi modum

ctor Jacobus butri. vel illos quos edidit alberic⁹ de roſata: vel illos quos bal. inſeruit in l. conuenticulã. C. de epiſcopis et cle.

Soluțõis argumentoꝝ cau.

¶ Si vero fueris rũſalis tunc vt facile declines om̄ia argumẽta tibi facta: videas odofredum in ꝓhemio. ff. in ꝑncipio ⁊ ibi bal. qui mira quadã dexteritate instruit omnẽ argumentandi vim: altero de tribus modis poſſe repelli ⁊ declinari. ſ. ꝑ aliter ⁊ aliter: ꝑ aliud ⁊ aliud: ⁊ ꝑ ſcdm̄ quid non ſimpliciť. qđ qualiter intelligať ⁊ practice ad aptandũ ſit: belliſſime explicat ibi bal: quẽ oĩno videas. hec ſi ſeruaueritis: optimi q̃z auditoꝝ tã athlete q̃ gubernatores euadetis ĩ om̄i euo locoq; felices: vt inquit tex. in dicto ꝓhemio. ff. §. diſcipuli: faciliusq; tibi cõtinget ſi pr̄iam ꝓpriã fueris egreſſus gr̄a ſtudioꝝ: nam in ꝓpria pr̄ia multa diuertunt vt dicit dñs Symon de Burſiano cardinalis mediolanenſ in ꝓhemio clementinarũ. Et ſi egredi decreueris: eligas locum vbi ſint celebres doctores: et vbi ſit numeroſa multitudo ſcholariũ: put erat Bononie tempe dñi azonis quo tempe ibi erãt decẽ milia ſcolariũ vt refert odoff. in auct. habita. C. ne fili⁹ pro patre: vbi refert q̄ ſemel ꝓpter multitudinẽ magnam: orta ꝯtentione inter ſcolares lombardos ⁊ thuſcos: ciuitas illa fuit ĩ magno ꝑiculo: nemo em̄ poterat cohercere illos: ⁊ vt facili⁹ coherceri poſſent in futuꝝ de cõcordia tũc renũciarũt priuilegio iudicũ: de quib⁹ in auct. et in crimĩalib⁹ ſe ſubmiſerunt iuriſdictioni ꝑtãtis.

ſtudere extra patriam

Bononie tpe Azonis erant x. milia ſcolarium

peroratio

¶ Fatio igiť finem quo ad p̄miſſa: ſint p̄dicta licet pua: ſint talia que aurib⁹ et ingeniis vr̄is cultiſſimis tanq̄ puerilia nõ dubito diminuta videbũtur: aut fortaſſe nõ carẽntia rubore (cũ et ego ip̄e alteri⁹ ꝯſilio in p̄dictis ⁊ alijs indubitãter indigeã) ſed tñ ſincere locut⁹ ſum: q̄ſi mecũ loquẽs vos diligẽtia vr̄a omnẽ ſiniſteritatẽ et ineptitudinẽ emendabitis et in meli⁹ reformabitis: potiſſime cũ oĩa p̄dicta abſq; diligenti p̄meditatione ediderim.

Compilatio iuris ciuilis

diſcipuli amẽt p̄ceptores

¶ Uerũ q: ſupra in tertõ ꝯſilio ſtudioſis dato dictũ fuit q̄ diſcipuli debẽt amare p̄ceptores: vt habeť etiã apud Quintilianũ li. j. inſtitutiõis oratorie: vbi dicit diſcipulos moneo vt p̄ceptores ſuoſ nõ minus q̄ ſtudia amẽt: eoſq; parentes exiſtiment nõ corpis ſz mẽtis: plimũ hec diſciplis ꝓderit: nã ita libẽter audiẽt: dictis credent: ⁊ ſe ſimiles fieri ꝯcupiſcent: ſint leti et alacres in conuentu aliorum emendati: non iraſcunť: laudati gaudeant: nã vt illoꝝ officiũ eſt ſic horũ p̄bere ſe dociles: doctrina em̄ coaleſcere neq̄t niſi ſociata tradẽtis atq; accipiẽtis ꝯcordia. ¶ Cũ ſim vtilitatis vr̄e auidus et optem q̄ ꝑ vos iacta ſint bona fundamenta: et ab origine cauſiſq; p̄mis intelligatis vt decet in l. i. ff. de iu. et iur. viſum eſt inſignum mei in vos animi aliqua premittere acuentia ingenium que non repietis alibi tradita: et pauci ſũt nota: ⁊ que ignorare eſt lata culpa: ſcire aũt plurimũ affert decoris: ne illoti manibus templi ſacratiſſimũ iuſticie: opus C. ⁊. ff. ingrediamini vt in l. i. ff. de or. iur. iũcta. l. ij. §. has itaq;. C. d vete. iu. enu. videam⁹ ergo que ſit cã efficiens materialis ⁊ finaľ libri. C. ⁊. ff. in hac ſcĩa legali.

cauſa efficiens iuris

¶ Quidam vt azo dixere q̄ cauſa efficiẽs libri eſt C. iuſtinianus impator ¶ Alij dixerũt q̄ fuit ip̄e de⁹ cui⁹ miſter fuit iuſtinian⁹: ⁊ hoc nota ĩ auct. de here. et fal. in Rub. hoc ꝓbare vr̄ ex eo q: lex ẽ inuẽtio ⁊ donũ dei. l. ij. ff. d legib⁹ ¶ Jtẽ leges fuere ꝑ ora p̄ncipũ diuinit⁹ ꝓmulgate vt l. ij. §. i. C. de ve. iu. enu. et l. fi. C. de pre. lon. tpis et hoc tenebať antiqu⁹ doc. Jacob⁹ de Ranignei lotoringus. ¶ Gloſator vr̄. accurſi⁹ breuiter ſe expediuit dicẽs vna cũ azone: q̄ cã

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

efficiēs fuit imꝑator iuſtinianꝰ vt nota in Rub. ff. de iureiuran. ¶ Tercij quidē nituntꝰ ꝯcilare dicētes ꝙ cā efficiēs pōt ꝯſiderari tri plr. ſ. ꝓxima remota et magis remota.

Triplex cauſa efficiens

¶ Cauſa efficiēs ꝓxima p̄mi volumis C. iuſtiniani: fuerūt illi decē illuſtres cōpilatores qui nūerantꝰ in p̄ma et ſcd̄a cōſtitutōne Codicis ſcꝫ. Jobes. Leontius. Focas. Baſilides. Thomas. Tribunianꝰ. Conſtantinus Theofilus. Dyoſcorus. Et Peneſtrinꝰ. Iſti cōmiſſiōe dn̄i Juſtiniani cōpilarunt p̄mū. C. iuſtinianū. comiſſio eis data patet in p̄ma conſtitutōe Codicis

decē compilatores. C.

¶ Confirmatio vo dicti C. ab illis cōpilati patet in ſcd̄a ꝯſtitutiōe illiꝰ volūis.
¶ Cauſa vo efficiēs ꝓxima: C. emēdati. i. codicis repetite ꝑlectiōis quē hodie habemꝰ: fuerūt qnq3 illuſtres viri ab eodem iuſtiniano electi ſcilicet Tribunianus. Dorotheus. Menna. Conſtantinus. Et Jobes. vt patet in cōſtitutione que incipit Cordi C. de emē. iuſti. C. ¶ Cauſa efficiēs remota fuit iuſtinianꝰ imꝑator cuiꝰ auct. cōpilatio facta fuit et q̄ poſt, cōpilatōm ꝯfirmauit: vt pꝫ in dicta p̄ma cōſtitu. ꝛ ſcd̄a ꝛ tertia et in l. ij. ꝟſi. oīa eīm C. de ve. iu. enu. Iſte Juſtinianꝰ imꝑator fuit xiiij. in oriente.

Juſtinianus

¶ Cucurrerūt ab vrbe ꝯdita vſq3 ad tēpora ſui imꝑij ſm̄ cōputatōm quā puto veriorē: mille ꝛ quadringēti pene āni vt exprimitꝰ in l. i. §. cūq3 hec materia et. l. ij. in p̄ncipio ꝟſi. erat eīm mirabile. C de ve. iu. enu. ¶ Ab vrbe vo ꝯdita vſq3 aduentū xp̄i: cucurrerūt anni ſeptingēti q̄nquagīta vt pꝫ in cronicis quas veriores puto. ¶ Ab aduentu vo xp̄i vſq3 ad tempa imꝑij Juſtiniani p̄dicti cucurrerūt anni ſexcenti quadraginta ſeptem vel circa. ¶ Aſſumpſit imꝑium p̄fatꝰ Juſtinianꝰ die p̄ma April' anno dn̄i noſtri ieſu xp̄i ſexcēteſimo quadrageſimoſeptio inditōe q̄nta vt ꝓbatꝰ i auct. vt ꝓponatur nomē imꝑatoris. §. ſi qua vo et ibi notatꝰ iūcta data: de qua in ſcd̄a ꝛ tertia cōſtitutōe. C. et in l. ij. C. de ve. iu. enu. ſi recte inſpiciātꝰ. Imꝑauit annis triginta nouē:

Juſtinianꝰ imꝑiū aſſumpſit

fuit iſte Juſtinianꝰ poſitꝰ in cathalago ſctōꝝ vt refert Bar. in. i. Rub. C et in ꝓhemio. ff. vete. ſuꝑ p̄ma Rub. ¶ Ceterum inſignis doc. dn̄s Jobes fabri aq̄tanicꝰ ſuꝑ Rub. ꝓhemij inſtitutionū dicit vidiſſe nomē Juſtiniani ſcriptuꝫ in cathalago ſanctorū italen. Auguſti.

Juſtinianꝰ ſanctus

¶ Genadiꝰ etiā q̄ ꝓſecutꝰ fuit libellū Hiero. de viris illuſtribꝰ eccleſiaſticis ponit iuſtinianū inter illos. ¶ Quod ad ſacras leges attinet notādū ꝙ Juſtinianꝰ imꝑator in p̄mordio ſui imꝑij: cōmiſit p̄fatis decē illuſtribꝰ viris: vt viſis antiq̄s Codicibꝰ Gregoriano hermogeniano et theodoſiano et multis ꝯſtitutionibꝰ extrauagantibus a theodoſio imꝑatore et ſucceſſoribus factis: nouum Codicē Juſtinianum ederent: ꝛ hoc patet in prima cōſtitutiōe Codicis ſub Rub. de no. C. facien. et colligitur ex cōſtitutiōe tertia que incipit cordi ibi in p̄mordio noſtro

decē cōpilatores codicis

¶ Supradicti decē illuſtres cōpilatores Codicis Juſtiniani: ediderūt illum. āno tertio imꝑij dn̄i Juſtiniani: tempe cōſulatꝰ Decij Anno dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ſexcenteſimo quadrageſimo nono: inditōe. vij. et eodē āno: q̄nto idꝰ aplis. i. nona die apl' dn̄s Juſtinianꝰ illū codicē ꝯfirmauit: ꝓbatꝰ in titu. C. de inſtitu. C. cōfirmā. in fine ꝯſtitutionis ibi poſito iunctis his que p̄miſſa ſunt.

Quo tpe. C. compilatus

¶ Poſt hec iuſtinianus imꝑator vertens animū ad enucleanda infinita et immēſa prudentie veteris volumina cōmiſit ſex illuſtribꝰ viris videlicet. Tribuniano. Conſtantino. Theophilo. Dorotheo. Atholinio. Et Theraſtino. vt vna cū alijs xj. doctiſſimis viris excellētiſſimis cauſarū patronis apd̄ partes orientales videlicet Stephano Menna Prodoctimo Euthalmo Thimotheo. Leonido. Leontio. Plutone Jacobo Conſtantino

libri. ff. compilati.

noīa cōpilatorum. ff.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Et Johāne: legerent inmēſa prudētie veterꝫ volumīa: et ſub cōpendio redige-
rent vnū Codicē: diſtiguēdū in quīnq̄gita libros omnē Romanā ſactionē. q̄ ab
vrbe cōdita ⁊ a Romuleis deſcēdit tꝑibus. iā ꝯfuſam ꝑ tanti tꝑis lapſū ⁊ tot ve
terū diſperſa volumīa vno Codice īdita oſtēderāt. fuitqꝫ his data a Juſtiniano
ampliſſima auctoritas corrigēdi addēdi minuēdi. vt ꝓbatꝰ. l. J. C. d ve. iu. enu.
¶ Tandē iſte Tribunianꝰ mgr̄ huiꝰ opis legitimi: vna cū alijs ſedecim ꝑnoiatꝫ
cōpilarūt ⁊ enuclearunt ex inmenſis patrū volumībus pandectas et digeſta: vi-
delicet q̄nqnagita libros. ff. quos hēmus. quod opꝰ velud ſacratiſſimū templuꝫ
ꝯſecratū: dn̄s Juſtinianꝰ approbauit ⁊ ꝯfirmauit anno octauo ſui impij: et tertio
ꝯſulatus ſui: anno do. ſexcenteſimo et q̄nq̄geſimoq̄rto: Inditiōe xij: tertio kal.
Januarij. penultīa die decēbris: vt ipe Juſtinianꝰ atteſtatꝰ in. l. ij. C. de ve. iu.

Tribunianus quare principalior.

enu. colūna vltīa. §. leges autē. ¶ Hic eſt notādū ꝙ idō ſemꝑ tribunianꝰ ꝑfuit vt
magiſter legitimi opis ꝑdicti: tum qꝛ vltra legū ꝑitiam exꝑientia rerū decoratꝰ
erat: tum qꝛ antiq̄ ſapīe liboꝝ copiā ipe maxime ꝑbuit: in q̄bus multi fuerāt etiā
ipis eruditiſſimis homībus īcogniti vt dicit tex. in dicta l. ij. § in ꝑſenti autem

Quid ſignificet numerus ꝟſuū i legibꝰ

¶ Eſt qꝫ hic ſingulariter aduertendū ad vnū qd̄ dicta antiq̄tas comentatorū iu-
ris noſtri ignorauit: ꝯtinebant dicta veterū inmēſa volumina pene tricies cen-
tena milia verſuū ⁊ duo milia liboꝝ vt. d. l. ij. et in ꝓhemio inſtitutionū. et di-
geſti veteris. ff. no. que hodie habemꝰ iuris enucleati ꝯtinēt pene centū q̄nqua-
ginta milia ꝟſuū ⁊ q̄nq̄ginta libros vt dcā. l. ij. et in alijs locis ꝑallegatis vellē
ſcire quid eſt hoc dictum. ¶ Accurſius gloſator qui oīe verbum. ff. fecit ⁊ glo
ſauit illa expoſuit. verſuū. i. legū ſeu ꝑagraforū aut reſpōſoꝝ: quaſi ſenſerit ꝙ ho
die. ff. q̄ habemꝰ ꝯtineant centū q̄nquagīta q̄nqꝫ milia legū vel ꝑagraphoꝝ vel

Numerꝰ oīm legum.

reſponſorum. ¶ Aduerte qꝛ Accurſius noſter quiaffirmat ſe ſuccurriſſe
tenebris iuris ciuilis vt dixit in l. facta. §. ſi in dand. ff. ad tre. in hoc paſſu ad-
duxit tenebras: hoc tibi demonſtrabo ad oculū: voluí alꝰs numerare oīes leges
. ff. que habemꝰ. videlicꝫ. ffi. veteris. infortiati ⁊. ff. noui: compi ꝙ in. ffo. veteri
ſunt duo milia noningēte decē ⁊ octo: In infortiato ſunt duo milia ducēte trigin
ta quattuor. In. ff. nouo: duo milia noningente octuaginta tres. et in ſūma leges
. ff. videlicꝫ oīm quinquaginta liboꝝ: ſunt octo milia centuꝫ triginta q̄nqꝫ. vnde
patet manifeſtiſſime ꝙ Accurſius nr̄ in hoc dormitauit puto non aduertēs ⁊ in
caute glo. ſuꝑ hoc faciens. ¶ Cogitabā alꝰs ꝙ exponi debuiſſet verſuū. i. lineaꝝ
feci ꝑiculuꝫ ꝑ numeꝝ linearum. ff. veteris infortiati et. ff. noui Repperi hoc eſſe
veriſſimū. nam ſm cōputū meoꝝ textuū: repperi. ff. vetus conſtare ex q̄nq̄ginta
milibus verſuū. i. lineaꝝ: Infortiatū ꝯſtare ex trignita nouē milibus et q̄ngentꝫ
viginti lineis: ff. vero nouū ex q̄draginta q̄ttuor milibꝰ lineaꝝ. vnde in ſumma
oīes quīquaginta. ffꝝ. libri cōſtant ſm volumīa mea ex centū triginta nouē mi
libus verſuum id eſt linearum et quingentis viginti. ¶ Opinor ꝙ ſi quis com
putaret numerū linearum pandectaꝝ que ſunt florentie ꝙ facile fieret per nume
rationem quinternoꝝ et numerū chartaruꝫ et per lineas vnius lateris inueniret
illa conſtare ex centum quinquaginta pene milibus verſuū id eſt linearū. et ad-
hoc neminem reperi ante hac aduertiſſe. Sed accutius inueſtigando q̄ro a te q̄d
vult dicere tex. dum dicit ꝙ olim erant tricies centena milia verſuum hodie

Tricies cētena milia ꝟſuū

vero centum quinquaginta. ¶ Diceres fortaſſe ꝙ olim erant tercentena id eſt
trecenta milia verſuū: hodie vero centum quinq̄ginta. Cogita quid dicas. nam
cū olim eſſent duo milia librorum: hodie vero quinquaginta libri. et ſic fit qua-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

drageſima pars reſpectiue ad cōputū libroꝝ: que ergo reſpectiue ad numeꝝ ver
ſuum erit dimidia pars: et ideo expone tricies .i. trigītiēs: ſicut vicies .i. vigin=
ties. nā ſciendū ꝙ nomina quedā ſupra centū ſincopant. vt treceni .i. trecentum
duceni .i. ducenti. quadringeni .i. quadringenti. infra centū vero nō ſincopant:
vt quiqēs ſepties decies centies ducenties trecenties milies. decies milies. vici
es milies. et deinceps. cetera ita repperi expoſito illa verba tricies et vities a
priſtiano in opuſculo de numeris. ſimil'r exponit eloquētiſſim⁹ vir laurēti⁹ val=
lēſis Roman⁹ in libro tertio de elegāñ ligue latine ſub rubrica de numeris. oliz
ergo erāt tricies cētena milia verſuū: hodie centū q̄nquagīta milia et ꝯſequent
ex viginti partib⁹: vna eſt cōpēdiū. ff. ꝓ. q̄ habem⁹ quo ad lineaꝝ numeꝝ qđ ſin=
gulariter notabis qꝛ nō repi hoc expoſitū ab aliq̄ iuriſta. de q̄ plurimū miroꝛ.
¶ His incidenter intermixtis q̄ nō ſunt extra rem. ſed ex re. vt nota in. l. i. ſuper
ꝟbo bū. ff. ſi certū petat Redeo ad rem et dico ꝙ Juſtinian⁹ cū edidiſſet Codi=
cē Juſtianū. et deinde digeſta (vt p̄dixi) Cōponi fecit Inſtitutiōes quas habe=
mus a Tribuniano. Theofilo et Dorotheo. ex inſtitutiōib⁹ veteꝝ. et cōmiſit inſe
ri in illo libro inſtitutionū etiā ea q̄ p cōſtitutiōes iuſtiniani emendata eſſent Et
ita factū eſt. fuit aūt cōſūmata dicta ordinatio Romani iuris tribus annis: vt di
cta. l. ij. § omi igitur. poſt hec ad vnū aduertēs Juſtinian⁹ ꝙ anno tertio ſui im
perij ediderat Codicē. ⁊ demū digeſta ⁊ inſtutiōes anno octauo ſui impij vt pre
dictū eſt: Eundē. C. quē fecerat p̄mo cōponi a decē Illuſtrib⁹ viris p̄nomiatis
fecit relegi: et iterum editum ꝓpter aliquaſ cnoſtitutinoes de nouo factas: ſem=
per quinq̄ginta deciſiones quas fecerat quis iuſſit inſeri Et hāc ſcđam editionē
. C. que dicitur repetita prelectio comiſit quinq; illuſtribus viris videlicet.
Tribuniano. Dorotheo. Menne. Conſtantino. Et Johanni. Et
facta fuit dicta ſcđa editio. i. codex emendat⁹ dñi Juſtiniani repetite p̄lectionis
quē habem⁹ Itē ꝯfirmat⁹ a Juſtiniano p̄dicto impij ſui anno decimo ⁊ tpe ſui
q̄rti ꝯſolatus: et etiā paulini. Anno dñi ſexcenteſimoq̄nq̄geſimoſexto inditione
xiiij. q̄rto kal'. Januarij. i. xxviij. die decēbris vt ꝓbat. C. de emēdat. iuſti. C.
in ꝯſtitutiōe Cordi. iūctis alijs p̄miſſis. ¶ Et hunc. C. iuſſit appellari. C. dñi
Juſtiniani repetite prelectionisevt in dicta ꝯſtitutione cordi. et ita dictat prima
Rubrica. C. Jdeo autē dicit Codex repetite p̄lectōis nā apud veteres qñ poſt
primā editiōez fiebat ſcđa editio appellabat a veterib⁹ r̄petita p̄lectio vt colligit
ex libris vlpiani ad ſabinū ⁊ exp̄mit in dicta ꝯſtitutōe cordi ꝟſiculo ī antiq̄s ete
nim. Et iō dixit repetite p̄lectiōis. i. ſcđe editiōis. qꝛ p̄cedēs lectio. i. pria edicio
fuit repetita. ꝓteſtat⁹ etiā fuit Juſtinian⁹ ꝙ ſi poſtea nouas ꝯſtitutiōes ip̄m face
re ꝯtigerit: illas ꝯgregabit in libro q̄ appellabit liber nouellaꝝ conſtitutionū: vt
pꝫ in eadē ꝯſtitutiōe ꝟſiculo hoc etem̄. Suadēte poſtea varia reꝝ natura idem
Juſtinian⁹ m'ltas ꝯſtitutiōes nouaſ fecit numero cētū vl' circa: q̄s hodie inſertaſ
habem⁹ in libro auctenti. facte fuerunt ab eo vt opinoꝛ āno xj. ſui impij āno. d.
ſexcēteſio q̄nq̄geſimoſeptīo. indi. xv. vt coll'r. ex tex. in auct. vt p̄po. nomē imp.
. § ſi q̄ vero iūct alijs p̄miſſis. ¶ Hic notādū ꝙ ex eo qꝛ Jmpatoꝛ vt paulo añ
dicebat dixerat ꝙ appellaret libꝝ nouellaꝝ ꝯſtitutiōum. ſ. quem poſtea ederet.
hyrneri⁹ dicebat libꝝ auct. quē habem⁹ nō fuiſſe Juſtiniani qꝛ nō appellat no=
uellaꝝ ſꝫ auct. adducebat hirneri⁹ rōnes quas ponit glo. ī dctā ꝯſtitutiōe cordi
ſup ꝟbo ꝯgregationis. ⁊ idē dicebat placētin⁹ vt refert bal. ī l. hūanū. C. de. ll.
Jo͞hes ꝟo ātiqu⁹ gloſatoꝛ dicebat cōtrariū. p tex. in dcā ꝯſtitutiōe cordi. ſ. ꝙ li=

Inſtitutiōes.

Codex emen=
datus.

Codex repeti=
te p̄lectionis.

Liber autenti
corum.

Nouelle cōſti
tutiones.

ber auctoꝝ fuit Juſtiniani.ꝛ cum hoc tranſire vꝫ.glo.ibi ꝛ in dcā.l.hūanū. C.
dell'.ꝛ bal.in.d.l.cordi et Cynꝰ.ꝛ bal.in dcā.l.humanū.ꝛ ita eſt tenēdū.ꝓcul
dubio.pꝫ ex ſupraſcriptionibꝰ cuiuſq; tituli ꝛ ex data in mltis titulis.ꝛ noīatim
pꝫ in titulo vt ꝑponat̃ nomē imperatoris.ꝛ in ti.vt iudices ſine q̄quo ſuffragio.
ꝛ ī ti.iuſiurādū qđ ꝑſtat̃ ab hiſ.ꝛ miror ꝙ đ hoc aliq̄s vnq̄ dubitauerit.Nō tñ
dubitādi potuit oriri ex eo qꝛ fert̃ repperiri quēdā libꝝ q̄ đr liber nouellaꝝ.quē
dicūt ꝯtinere eaſdē cōſtitutiōes quas ꝯtinet liber auct.licet in aliq̄bꝰ ſit variās
de q̄ libro nouellaꝝ mētionē facit glo.in auct.hoc ampliꝰ.C.de fideiꝯmiſſis et
doc.in auct.reſ que.C.coīa de legatiſ.vnde egregiꝰ cōmentator Albericꝰ de ro
ſata.ꝑgamēſ quē refert dñs Raffel.ful.in auct.hoc amplius.C.de fideiꝯmiſſ
dicit ꝙ liber auct. quē habemus excerptꝰ ſit ex libro nouellaꝝ vt cōpēdioſior fi
Albertus.
eret.Unde dicit ꝙ liber nouellaꝝ erat mltum ꝓlixꝰ.dicit dñs Raffa.ſe nunq̄
vidiſſe dictū librū nouellaꝝ dñs pau.de ca.in dcā auct.hoc ampliꝰ dicit ꝙ liber
nouellaꝝ fuit extractꝰ de li.auct.ꝑ breuiora verba ꝛ magis apta.Itē dñs pau.
in dcā auct.reſque.dicit non eſſe ſtandū illi textui nouellaꝝ qñ textui auct.con-
tradicit.quia de fide illiꝰ opis dubitat̃.bal.etiā in d.auct.hoc amplius dicit ꝙ
ꝑualet tex.auct.eo qꝛ ille liber nouellaꝝ nō legit̃ in ſcol'.Si ibi reliq̄t nos incer
tos quis liber corrigat aliū.vel liber nouellaꝝ vel liber auctenti. ¶Ego ſē
per credidi ꝛ ſemꝑ credā.donec ꝯſtet de ꝯtrario ꝙ liber nouellaꝝ tanq̄ li.de cꝰ
fide dubitat̃ ꝛ q̄ ꝑ ſtudia vniuerſalia nō vſat̃ ſit reſpuēdꝰ ꝛ ꝙ li. auctē. ſit liber
ꝯſtitutionū a Juſtiniano editꝰ.ꝛ iō illum gloſauit accurſiꝰ.ꝛ etiā ſuꝑ illo fecit ſū
mā Jhes boſianus cremonēſ.ꝛ azo.Et illum ſtudia receperunt.et pleriq; illu-
ſtres cōmētatores cōmētarūt vt Jacobꝰ de beluiſo.bar.ꝛ ange.nec obſtat l.hūa
nū.C.dell'.nā illa .l.fuit īꝑatoris Ualētiniani nō iuſtiani vt pꝫ ex ſupraſcꝑtiſi-
one.ideo glo.ibi ſomniauit.Nec curādū de varietate ſtili qꝛ nō ipē ſed illi q̄buſ
Auct.adapta-
ta ad.C.
cōmittebat cōponebāt q̄ erāt alij ab ipis ꝑmiſſis cōpoſitoribus codicis. ¶Adde
ꝑdictis ꝙ egregius doc.odof.in auctē.caſſa.C.de ſacroſan.eccl'ie ſic ait Unum
ſciatis ꝙ auctēticū qđ fuit cōpoſitū a iuſtiniano habꝫ nouē collatiōes.Poſtea qñ
vēit Fridericꝰ minor.miſit has cōſtitutōes ad ciuitatē iſtā.ſ.Bono.doc.legū vt
Decia collatō
adaptarēt eas ſingul' legibꝰ ſub ꝯgruētibꝰ titu.doc.cōuenerūt ī ſctō petro.ꝛ ap
tauerūt.poſtea q̄d fecerūt: Dñs Ugoli.pꝰ nonā collatiōeꝫ poſuit librū feudoꝝ ꝛ
oēs ꝯſtitu.federici ātiq̄ ꝛ mīoris:ꝛ aliq̄s leges corradi Jmꝑatoris.ꝛ vocat̃ de-
cima collatio.ſꝫ pauci ſūt q̄ hēant ita ordinate ī libris ſuis. Odofredꝰ hec: refert
Con.no.
etiā et ſeq̄t̃ bal.in ꝑludijs feu.in v.porro.aduertāt ignorātes ꝛ mordeant ſibi la
bia repħēſores veritatis:ꝛ ego vidi Odofredū ita dicētē. ¶Aduertat etiā no
Federicꝰ ſcđs
uitius ꝙ añ auctēticas q̄ ſūt īſerte in.C.ſolet eſſe ſcriptū Con.no.i.ꝯſtitutio no
ua.pꝫ ꝗ ex ꝑdictis q̄ tꝑe fuerit factus li.auct.ꝛ q̄l'r fuit factꝰ a Juſtiniano. ¶Itē
ꝙ auctē.q̄ ſunt in.C.fuerūt inſerte de mandato federici ſcđi q̄ regnabat āno dñi
Gre.nonus
m.cc.xv.tꝑe honorij tercij. ¶Itē ꝛ tempe Gregorij noni q̄ Grego.ix deceſſit
Inno.q̄rtus
anno d.m.cc.xlj.de mēſe Julij:vt deinde regnauit tꝑe Jnnocē.q̄rti q̄ fuit aſſum
ptꝰ āno d.m.cc.xliiij.de menſe Julij vt atteſtat̃ Roffredꝰ.in libell' iuris cano.
in titulo ne ſede vacāte.ꝛ io.an.eo.ti.ī additio.Jſte Jnno.iiij.federi.ꝑdctm̄ ec
cleſiā ꝑſeq̄ntē depoſuit ꝛ īꝑiali dignitate priuauit:āno d.m.cc.xliiij.in ꝯſilio
lugdunēſi:de qua depoſitione habetur in c.ad apoſtolice de re.iudi.libro vj.
De pace Con
ſtācie facta
¶Eſt etiā notādū ꝙ cū mlta bella fuiſſēt int̃ īꝑium ꝛ q̄ſdā ciuitates lōbardie
tempe Heinrici ſexti:ꝛ deinde federici ſcđi mīoris:iſte federi.ſcđus fecit pacem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cū dictis lombar. in Ciuitate Cōſtātie. q̄ pacis capitula habēt ꝓ lege et allegāt a doctoribꝰ in l. imperiū. ff. de iuriſdic. o. iu. ⁊ alibi. ⁊ bal. ſup dicta pace in ꝟſi culo volumīs. dicit ipāz ꝓ lege allegari. ꝯſueuit allegari hoc mō. vt ī extrauagā ti de pace cōſtātie: quā gloſauit ⁊ cōmētauit odoffr. deinde bal. etiam ſolenniter cōmētauit: reperi in archiuo Bononiēſi apparere dictā pacē regiſtratā vt dz ꝯcluſā anno d. m. cc. lxxxiiij. inditione prima. āno xxij. ſui Imperij: regis vero anno xxxii. vii. kal. Iulij. hec ideo feci te ſcribere qꝛ bal. in fine dicti comēti dicit illā pacē fuiſſe factā poſt depoſitiōem federici ⁊ tn̄ ꝯcludit pro. l. debere ſeruari vt ibi videndū. Iſta pax deberet eſſe ſituata in fine libri feudoꝝ poſt alias ꝯſtitu tiōes eiuſdē federici ſcd̄i in illo libro inſtas. vidiſti ꝙ li. auctē. eſt diuiſꝰ ingrāli ter in nouē collatiōes. ⁊ poſtea ſupuenit li. feudoꝝ quam decimā collationē vo camꝰ vt ſupra dicebat Ododoff. ⁊ bal. ⁊ ponit bar. ſup rubrica. extrauagantis ad repmendam. ¶ deinde facte fuerūt cōſtitutio ad repmēdā. ⁊ ꝯſtitutio qm̄ nup ab impatore heinrico vij. anno d. m. ccc. viii. quas bar. ſup dicta Rubri. appel lat vndecimā collatiōez. gloſauit illas. bar. tpe caroli q̄rti ſeu ludoici cum fuiſſet donatꝰ plibꝰ īſignibꝰ ⁊ p̄uilegijs a p̄fato heinrico. ⁊ dicta bar. ſup dictj extraua gātibꝰ puto maioris auctoritatj aliqbꝰ aliis dctis eiuſdē alibi. qꝛ magis digeſte edidit tanꝙ gloſas. ¶ Sed dicit aliqs quō tibi ꝯſtitit de tpe apꝓbati. C. ffꝝ. Inſtitutionū ⁊ cōpilationis auctēꝝ. et alioꝝ p̄dictoꝝ ⁊ q̄ āno dn̄i. q̄ anno Impij dn̄i Iuſtiani hec acta ſint. ⁊ q̄ cōſulatu. et q̄ in dictiōe. Rn̄deo ꝙ hec collegi ex numeratione annoꝝ ab vrbe condita ad tempora imperij Iuſtiniani Item ab vr be condita ad aduentum chriſti. ¶ Item ab aduentu chriſti ad tempora Iuſtini ani. Item ex data q̄ ponitur in ſcd̄a ꝯſtitutiōe ⁊ in tertia ꝯſtitutiōe voluminis. C: et in l. ij. C. de ve. iu. enu. et ex tempe apte poſito in auct. vt p̄ponāt ⁊ cōpu tatione cronicarum Iterum dicit aliquis tu notas tempa cōſulatus dn̄i Iuſtini ani impatoris Si Imperator quō ꝯſul. ſi. ꝯſul. quō Impator? ¶ Rn̄deo ꝙ Im perator aliqn̄ aſſumebat ſibi cōſulatū. vt q̄dā extraneus. ⁊ hoc erat qn̄ ſibi place bat. vt eſt tex. in auct. de ꝯſulibus. §. fi. ibi aduenit aūt cum ipe annuerit trabea et notat glo. in ꝓhemio. ffꝝ. in fi. glo. ¶ Iterum dicet aliquis tu dicis ꝙ Roma na ſanctio fuit triennio conſumata. vt dicto. §. om̄i: ymo videt ꝙ q̄nqꝫ anni ſint lapſi. nam Codex primꝰ fuit factus tertio anno Imperij dn̄i Iuſtiani. liber vero ffꝝ anno octauo vt ſupra eſt dictū. Glo. aduertens adhoc in ſcd̄a cōſtituti. C. §. fi. ſup ꝟbo ſeptīe. ꝙ aliq̄ opinant ꝙ duo anni fuerūt interpoſiti poſt cōpoſitionem primi codicis an̄ inchoationē ffꝝ. Alij ꝟo opinant ꝙ īmediate poſt cōpoſitiōez. C. fineriti īchoata cōpoſitio ffꝝ. et cū triennio ꝯſumata eſſet: biēnio fuit ſupſeſſū anteꝙ publicarent. huius rei nō habet certitudo. credo ꝗ ꝙ volumīs cauſa ma gis remota fuit ipe deus: a quo omnis l. et omnis ſcientia. vt ſupra dicebatur ¶ Sequeret videre q̄ fuerit cauſa materialꝭ legalꝭ ſapīe: Azo. ſup hoc ī ſūma. C. in p̄ncipio mlta verba dixit acriter ⁊ obſcure loqns. ad cꝰ dctā ī hoc oēs refugi unt. verū qꝛ aliq̄ mordent dicta Azonis: ſi volueritis iſta vider videte p bar. in prohemio ffꝝ. preſertim in lecturis antiquis que dicuntur lecture paduane. Vi dete etiam bal. ibidem. et in l. i. ff. de iu. et iur: et per Iohannem fabri in prohe mio inſtitutionum. ¶ Tertio videndum eſſet que ſit cauſa formalis librorum iuris ciuilis. doctores conſueuerunt dicere ꝙ duplex eſt cauſa formalis. tam ex pte tractatꝰ ē diuiſio opis ī li. libroꝝ ī ti. titu. ī leges legū. ī. §. §. ꝝ ī ꝟſi. opꝰ em̄ ꝯſtitutiōuz īpialiū. d qbꝰ ſupradctm̄ eſt in. xii. libros ff. eſt ⁊ concluſum vt dicit

Cōſtitu. ad re primendū.

Coll. xj.

Cauſa materi alis legū.

Cau. formalis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tex.in l.ij.in ka.co.vſi.oīa C.de ve.iu.enu.hoꝝ. xij.libroꝝ nouē ſunt inſerti
in volumīe. Codic͡ quē habem⁹:tres vo reliqui ſunt inſerti in libro qui appel-
latur volumen.
Rub. codic͡. ¶ Conſtat aūt totū ius conſtitutionū et deciſionū imꝑialium eſſe diſtinctum ī di
ctos.xij.libros in Rubri.748.leges,quattuor milia:q̄ngen tas ſexaginta duas
leges codic͡ Codex vero quē habem⁹ habet Rub.331.leges vero tria milia ⁊ ſexcētas octo.
ff.ve.rub.2.ll illi vero tres libri Codic͡ de q̄bus ī volumīe hn̄t.217.Rubri.leges vero.954
infor.rub.7.ll ff.vet⁹ habet Rub.152.leges vero.2928.
ff.no.rub.2.ll ¶ Infortiatū habet Rub.101.leges vero.2234.digeſtū nouū hʒ.Rub.177.le
inſtituti. ges vero.2983.ſumma Rub.ff.434.leges.ff.8135. Rub. inſtitutionū.99.
Auct͡. nō cōputato ꝓhemio Rub.auct.99 .Rub.feudoꝝ.84.capl'a feudoꝝ que hn̄t
feudorum 132.ſūma leges.ff.8155.leges vero C.xij.libroꝝ.4562.
Sūma oīm.ll ¶ Sūma oēs leges.ff.C.et volūis ponēdo quēlibet titulū inſtitutionū ⁊ auct.
ꝓ vna lege.13027.et iſtud eſt mare ꝑ quod nauigas
¶ Cauſa formalis ex ꝑte tractandi ideʒ eſt ꝙ modus agendi:qui multiplex eſt
diuiſionis ⁊ ordinis exemplorum poſitōis et regularum traditionis vt͡ per azo.
loco preallegato.
Cā finalis. ¶ Quarto loco eſſet videndū q̄ ſit cauſa finalis. ⁊ ſuꝑ hoc dicas vt ꝑ azonē loco
Cui ꝑti phie p̄allegato.⁊ doc.in dicto ꝓhemio.ff.veteris.
ſubijciat ¶ Quinto loco eſſet videndū cui ꝑti phie ſupponat ſcīa iuris ⁊ dicendum eſt ꝙ
ethice.i.morali phie. Tractat eñi de morib⁹ vt dicit tex.in.l.j.ff.de iu.et iure.

¶ Finis laus deo

¶ Reliqua ꝯſiderate ꝑ vos:⁊ om̄i ſtudio inuigiletis:vt tandē cōſequamini qđ
cōmuniter optamus qđ nobis cōcedat altiſſimus deus. Amen

¶ Finit feliciter

¶ Hoc quicūq̧ leges opus/atq̧ in iure ſtudendi
Doctrinam: Autori dicito/dulce vale.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf